

ČESKÉ

4/2009

čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci

VĚZEŇSTVÍ

Co dělají obvinění ve vazbě?

zlepšování podmínek vazby
předchází chystanou reformu

Rozhovor se zmocněn-
cem pro elektronický
monitoring polské VS

str. 2

VS ČR se předvedla na
dnech NATO

str. 4

Osobnost spojená
s historií vězeňství

str. 30

Rozhovor se zmocněncem pro elektronický monitoring polské VS	str. 2
VS ČR excelovala na Dnech NATO	str. 4
Vyjednavací se cvičili v Českých Budějovicích	str. 6
Českobudějovická akvária	str. 6
Chinaski zahráli v pankrácké věznici	str. 6
Příslušníci Věznice Vinařice v akci	str. 7
Věžňové vyrobili model hornoslavkovského kostela	str. 7
Vězeňský kaplan sloužil mši na hoře Ralsko	str. 8
Regionální spolupráce s polskou službou se rozvíjí	str. 8
Oráčovští psovidi se předvedli dětem	str. 9
Kynologie Pracov	str. 9
Za odměnu do vězení	str. 9
Součinnostní cvičení ve znojenské věznici	str. 10
Všehrdští věžňové postavili vláček dětem	str. 11
Věžňové obdivovali středověký žalář	str. 11
a duše jeho jest vylita za nás	str. 12
Jaké jsou Vánoce za mřížemi	str. 13
Zlepšování podmínek obviněných	str. 15
Jak to dělají jinde	str. 18
Extramurální aktivity	str. 19
Příroda probudila v odsouzených svědomí	str. 20
Rekvalifikační kurzy pro odsouzené	str. 21
Desetiletí léčby závislostí v Opavě	str. 22
Klubová činnost v oddělení závislostí	str. 23
Léčba závislosti během výkonu trestu přináší finanční úspory.....	str. 24
Reintegrační program Plus	str. 25
Ve Věznici Rýnovice závodily formule 1	str. 27
Jaké bylo zaměstnávání vězňů před padesáti lety	str. 29
Osobnost spojená s historií vězeňství	str. 30
Pankrácká věznice je tu už 120 let	str. 32
VS ČR na oslavách Dne ZVJS	str. 33
Kuřimská akce	str. 34
Malby ve věznicích	str. 35
Věznici Jiřice jsme stavěli ze stanu	str. 36
Ocenění za úspěšnou reprezentaci	str. 36
Říjen v Rýnovicích	str. 37

Zmocněnec pro elektronický monitoring polského ministra spravedlnosti
Pawel Nasilowski str. 2

Chinaski zahráli v pankrácké věznici
..... str. 6

Martin Škoda str. 12

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 4/2009. Časopis vychází čtyřikrát ročně.
Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423
Editor: Robert Káčer, Robert Blanda
Grafická úprava: Karel Neuvirt
Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce
Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní příhrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4
<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz
telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072
Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:
Martina Redlichová, tel.: 244 024 407, fax: 244 024 403, e-mail: mredlichova@grvs.justice.cz
Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác
Publikování údajů a článků z Českého vězeňství není dovoleno bez souhlasu redakce.
© Vězeňská služba České republiky, Praha 2009, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, kolegyně a kolegové,

další rok se opět nachýlil ke konci, a proto mi prosím, dovolu krátké ohlédnutí. Jedním z nejdůležitějších témat, které se zásadním způsobem dotklo i vězeňské služby, je ekonomická krize. Projevila se – stejně jako v ostatních státních složkách – nejen v podobě seškrtnání rozpočtu na investice, ale také v podobě snížení počtu tabulkových míst.

Mou snahou je především obětovat místa neobsazená tak, abychom byli maximálně ohleduplní k vám, zaměstnancům vězeňské služby. Vy, zaměstnanci vězeňské služby, ať už ve služebním nebo pracovním poměru, jste ústředním bodem mého zamyšlení. Hlavní devizou každé organizace jsou totiž právě její členové. Vždyť k čemu by byly zkušenosti, znalosti, technologie, nebýt spolehlivých, kvalifikovaných a obětavých pracovníků? Někdy mám pocit, že veřejnost si jen málo uvědomuje, kolik úsilí stojí zajistit náš hlavní úkol, naše poslání: pomáhat chránit bezpečnost společnosti.

Rád bych vás tímto způsobem ujistil o tom, jak hluboce si vážím vaší práce. Víím, že vaše nasazení mnohdy přesahuje rámec vašich povinností a že leckdy pracujete ve velmi složitých podmínkách. Jsem přesvědčen o tom, že vaše práce má smysl. Už proto, že i vašim přičiněním snad společnost může být o trochu lepší.

To je také důvod, proč bychom neměli klesat na mysli, a naopak bychom se měli snažit ze všeho vytěžit to nejlepší, na všem si najít něco pozitivního. Vždyť, koneckonců, žádné strážné netrvají věčně.

Věřím a doufám, že nadcházející rok bude ve znamení stabilizace ekonomiky a že do budoucna se nám bude pracovat o něco snáze. Především ale vám všem přeji s blízcími se vánočními svátky pevné zdraví, dobré vztahy doma i na pracovišti a jen příjemné zprávy a události. A do nadcházejícího roku 2010 ať vykročíte pokud možno optimisticky, neboť slovy francouzského filozofa Anatola Franceho: Optimismus je nejpříjemnější forma odvahy.

vrchní státní rada
genmjr. PhDr. Luděk Kula
generální ředitel Vězeňské služby ČR

Generál Paweł Nasilowski
(nar 1962 v Siedlcach, Polská republika)

Vystudoval vyšší pedagogickou školu a absolvoval nediplomové studium penitenciálních věd a správy na Univerzitě Adama Mickiewicza v Poznani.

Od roku 1988 je příslušníkem VS. Je iniciátorem a spoluzakladatelem kulturního střediska při Věznici v Siedlcach (1988), prvního kulturního domu ve věznici v Polské republice. Od roku 1991 spolupracuje s dánskou VS a s Dánským helsinským výborem a dalšími organizacemi.

V letech 1998 - 2002 byl současně představitelem ministra spravedlnosti v hlavní radě pro věci sociální readaptace a pomoci odsouzeným a v letech 1999 - 2001 představitelem ministra spravedlnosti v radě odborové nemocenské pokladny pro služby uniformovaných zaměstnanců.

V březnu 2004 byl jmenován náměstkem ředitele Věznice v Siedlcach. Od července 2006 do dubna 2008 byl náměstkem GR VS Polské republiky. V listopadu 2008 začal pracovat jako zmocněnec ministra spravedlnosti ve věcech zavedení systému elektronického monitoringu, koordinace činnosti VS a probace v oblasti redukce přeplněnosti věznic. V době natáčení tohoto rozhovoru byl Paweł Nasilowski generálním ředitelem polské VS.

Základní informace o polské vězeňské službě

- počet vězněných osob: 85 400
- 28 000 zaměstnanců
- počet věznic: 156 velkých, celkem 193
- 12 vzdělávacích zařízení

Zmocněnec ministra pro elektronický monitoring Paweł Nasilowski:

Elektronický monitoring u nás čeká na první vězně

V České republice se již nějakou dobu hovoří o možnosti zavedení institutu elektronického monitoringu odsouzených, takzvaném domácím vězení. Polští kolegové jsou o krok před námi a systém začínají testovat. Zmocněnce ministra spravedlnosti pro zavádění elektronického monitoringu Pawła Nasilowského jsme se proto zeptali, jak projekt vznikl.

Robert Káčer

Česká republika v současnosti čelí značnému nárůstu počtu odsouzených ve věznicích, jak je na tom Polsko?

Přeplněnost je největším problémem i u nás. Před třemi lety byly věznice naplněny na 121%, nyní je to mezi 104 - 105% (v ČR 114% - pozn.red.), ale v praxi to znamená, že více než 20 000 vězňů pobývá v podmínkách, které nesplňují minimální normy. Podle polských norem je ubytovací kapacita tři metry čtvereční na osobu (v ČR čtyři - pozn.red.). Polsko je velká země, v některých částech je naplněnost 80%, jinde stoupá až na 110 - 115%. Proto jsme také před čtyřmi měsíci přijali opatření a začali jsme přemísťovat vězně tak, abychom docílili vyrovnané naplněnosti věznic, snížili disproporce a naplnili tak požadavky zákona.

Takže stejně jako my doufáte, že elektronický monitoring vám pomůže situaci řešit...

Určitě je to jedna z cest. Jde o racionální způsob regulace vězeňské populace. V Polsku jde o pětiletý projekt, jehož realizace začíná v těchto dnech (v srpnu).

Kolik lidí by mohlo být zařazeno do programu elektronického monitoringu?

Mohlo by jít o 24 100 odsouzených, kteří zatím nenastoupili do vězení a kteří dostali trest do šesti měsíců. Potenciálně by mohlo jít také o více než 8000 odsouzených vězňů, kteří jsou ve výkonu trestu.

Takže do programu by se mohli dostat i odsouzení, kteří jsou již ve vězení?

Soud bude moci rozhodnout, zda zařadí odsouzeného do systému na dobu od jednoho do šesti měsíců v závislosti na tom, jaký spáchal trestný čin, jak se choval atd.

Můžete tedy popsat jednotlivé etapy projektu?

Projekt začal 1. září a zahrnuje čtyři etapy. Technická etapa již skončila.

V první etapě praktické realizace, která potrvá do března 2010, bude do programu umístěno 500 odsouzených ve Varšavě. V další etapě bude do systému zařazeno 2000 odsouzených a ve třetí etapě 4000. V poslední etapě bude v systému 7500 odsouzených, což je i jeho celková kapacita.

Kolik by mohlo elektronickým monitoringem projít odsouzených?

Podle délky uloženého trestu. Pokud bude soud odsuzovat všechny na šest měsíců, pak může systémem v dalších pěti letech projít až 51 000 vězňů.

Pokud bude soud stanovovat jen tři měsíce, pak může jít až o 104 000 vězňů za pět let. V případě, že soud stanoví jeden měsíc, pak to bude až 300 000 vězňů.

Jaké byly náklady na systém?

Náklady jsou ve dvou fázích. Každý odsouzený, pokud chce být do monitoringu zařazen, musí nést částecné náklady, a to ve výši 80 zlotých (zhruba 500 korun) za měsíc při výroku o zařazení do systému a dále dva zloté (13 korun) za každý den. Pokud odsouzený nemá peníze, soud může rozhodnout, že náklady platit nemusí.

Jinak náklady za fungování systému jsou realizovány přes státní rozpočet na základě podepsané smlouvy. Technickou část a část svázanou s bezprostředním provozem monitoringu má na starosti konsorcium, které vyhrálo výběrové řízení, do něhož se přihlásilo sedm firem.

Takže celkové náklady na provoz?

Na celých pět let zhruba 225 700 000 zlotých (zhruba 1,36 miliardy korun).

Jaké jsou povinnosti konsorcia?

Odsouzeným přikládá a kontroluje zařízení, vysílá policejní hlídky a po dobu jednoho roku a půl roku pod dohledem vězeňské služby řídí monitorovací centrálu, kterou poté převzme ministerstvo spravedlnosti. Po pěti letech provozu ministerstvo

rozhodne, zda systém bude dále provozován.

Jak vypadalo testování systému?

Testy dopadly dobře. Zajímavostí je, že zařízení na sobě zkoušeli i dva novináři, které jsme pozvali, snažili se systém podvést či zničit, ale neúspěšně. Testy byly dokonce prezentovány na blogu a mnoho lidí je sledovalo. Nyní čekáme na první žádosti odsouzených.

Jak tedy bude vypadat proces odsouzení a dohledu?

O uložení elektronického monitoringu rozhodne soud. Dozor bude vykonávat kurátor. Soudce i kurátor mají počítačový terminál, na kterém vidí, jak se odsouzený chová. Kurátor může dávat odsouzenému poučení a příkazy. Pokud odsouzený podmínky monitoringu porušuje, dostane varování a kurátor vyrozumí soudce. V případě závažného porušení pravidel monitoringu nastoupí odsouzený k trestu do vězení.

Kde se polská vězeňská služba při výstavbě systému inspirovala?

Seznámili jsme se se všemi evropskými i americkým systémem. Informace jsme sbírali dva roky. Na jednání ministerské komise se nám podařilo pozvat tři hlavní výrobce zařízení – z Izraele, USA a Velké Británie, abychom mohli srovnávat a vyhodnocovat. Informace jsme porovnali, modifikovali podle potřeb polské vězeňské služby a systém vybudovali.

Jaké další problémy tíží polské vězeňství?

Každodenní lékařská péče. Hledáme lékaře, ale toto povolání není ve vězeňství atraktivní.

Podobně jako u nás...

Je to problém, který se do budoucna bude muset vyřešit tak, aby se srovnaly platy a podmínky ve vězeňství a v civilním sektoru. Stále pracujeme na reformě zdravotnictví ve vězeňské službě.

Jaká je obecně situace personálu?

Podobně jako vy i my se potýkáme s velkou fluktuací. Hodně příslušníků odešlo v posledních letech s výsluhou. Přestože je velký přísun nových příslušníků, není možné, aby při tak velké výměně mohli nováčci rychle plnit všechny úkoly, když nemají zkušenosti. Je nutno je školit, ostatní se musejí o ně starat a pomáhat jim či přebírat některé jejich úkoly. Tudiž starší mají více povinností.

Jak se promítla do přijímání zaměstnanců krize?

V posledních dvou letech je zejména ve velkých městech problém najít nové zájemce, protože finanční nabídka není pro kandidáty dost atraktivní. Ale v souvislosti s krizí přece jen zájem vzrostl, a tak je personálu dost.

Jaký bude rozpočet VS ČR pro rok 2010? Lepší, nebo horší?

Zatím to vypadá, že bude skoro stejný. Je tam rozdíl zhruba 200 milionů, ale v současné době probíhají ještě nějaká jednání s ministerstvem spravedlnosti a dá se předpokládat, že by ten rozpočet mohl být o něco posílen. Jsou v něm pokryty základní činnosti vězeňské služby, to znamená stravování a běžný provoz, ale velké nedostatky shledáváme právě v investiční oblasti, kde jsou minimální finanční prostředky.

Jaké jsou hlavní priority vězeňské služby pro příští rok a jak se jim budete věnovat?

Bezpečnost, bezpečnost, bezpečnost... Možná trochu reforma výkonu vazby a trestu a pochopitelně běžné věci, jako je stabilizace personálu, zacházení s vězňnými osobami, dodržování evropských vězeňských pravidel a rozšiřování kapacit.

Co plánujete na Vánoce?

Na Vánoce? To teď ještě nevím, asi pojedou lyžovat.

map

VS ČR excelovala na Dnech NATO 2009

Robert Blanda

Po chladném a deštivém loňském ročníku se konečně počasí během předposledního zářijového víkendu vydařilo, takže se přehlídka ozbrojených sil Dny NATO na letišti Leoše Janáčka v Ostravě Mošnově skutečně povedla. Vězeňská služba ČR mohla proto naplno ukázat návštěvníkům festivalu co umí a čím se může pochlubit.

Místo toho šlo o lano jiného nezdárníka, chystajícího se na útěk, a včas zabavené.

Franto, pojd' se kouknout, co tě čeká.

Zájem veřejnosti byl skutečně velký. Z reakcí mnohých návštěvníků bylo znát, že jsou pro ně vězeňské reálie velkou neznámou a že jejich zájem je opravdový. Mnozí vtipkovali a lákali do stanu své kolegy, kteří vážali

Při přípravách na prezentaci vězeňské služby, která trvala skoro celé léto, bylo rozhodnuto, že podobně jako v minulých letech, i tentokrát se služba představí jednak dynamickou ukázkou na letištní ploše a jednak ukázkou statickou, čili expozicí, která návštěvníky seznámí s minulostí i současností vězeňství v České republice a v Česku vůbec.

Expozice byla tentokrát umístěna nejenom v eskortním autobuse jako vloni, ale také ve velkém vojenském stanu, kde byly instalovány vitríny, informační panely, figuríny s historickými i soudobými uniformami a další exponáty.

Největší zájem byl pochopitelně o exponáty vystavené ve vitrínách. Byly zde jednak donucovací prostředky, pouta, řetězy, obušky a další věci, které používali dozorcí v nedávné minulosti nebo i dnes. A pak samozřejmě zakázané předměty, primitivní zbraně, skryše v předmětech denní potřeby, lana a další potřeby k útěku. Nebylo divu, že vzbudily takový zájem veřejnosti. Mezi lidmi, kteří se chvílemi museli ve stanu mačkat, jak zde bylo plno, se šuškal, že je tam i lano, kterým utekl z Mírova vězeň Jiří Kajínek. Pravda to ale nebyla. Kájínkovo lano je příliš vzácným exponátem, než aby zde bylo vystaveno.

vstoupit. „Franto, pojď se kouknout, co tě čeká,“ ozývalo se například. Jeden z návštěvníků zase vtipkoval: „Chystám nějaký kšeft, tak chci vidět, co mě čeká, kdyby to nevyšlo.“ Jiní se zastavovali u informačních panelů a pročítali si texty o historii a současnosti vězeňské služby. Občas se někdo chvíli zdržel a sledoval videoprezentaci, pak si vzal ukázkové výtisky časopisu České vězeňství a pak pokračoval v prohlídce dalších expozic Dnů NATO. Někteří z návštěvníků se nechali vyfotografovat s příslušníky vězeňské služby (zvláště s příslušnicemi) a ti nesmělejší alespoň s figurínami. Zkrátka ve stanu Vězeňské služby bylo po oba dny přehlídky neustále živo, a kdyby zde byly nějaké dveře, určitě by se „ne-trhly“.

Paralelně se statickými ukázkami na stanovištích se po oba dny odehrávaly na letištní ploše dynamické ukázky jednotlivých vystavovatelů. Různé ozbrojené sbory zde předváděly své umění a svou taktiku, a tak se zde každých deset dvacet minut střídaly stále nové skupiny zločinců a teroristů, které byly obratně zneškodňovány příslušníky různých zásahových jednotek. Tak například celní správa předváděla zadržení pachatelů nezákonného obchodu s omamnými látkami na odlehlém parkovišti, policie osvobozovala rukojmí v autobuse, čestná stráž předváděla ekvilibristické kvérgrify, armáda se proháněla v tancích a podobně. A k tomu všemu samozřejmě létala nad hlavami diváků letadla, vrtulníky a předvádě-

la ukázky letových dovedností svých pilotů.

Vězeňská služba předvedla v rámci dynamické prezentace akční a dramatické přepadení autobusu s vězni, který bránila dvě doprovodná vozidla. Celý incident zahájilo vozidlo pachatelů, když jeho osádka spustila na protijedoucí eskortní autobus palbu z automatických zbraní. Příslušníci eskortní skupiny palbu opětovali ze střešního poklopu autobusu a pokusili se s autobusem ujet. Doprovodná vozidla zastavila a v bleskurychlém zásahu pachatele zneškodnila. Přivolané eskortní vozidlo nakonec zajištěné útočníky odvezlo z místa incidentu.

Diváci, uvyklí vysokému standardu dynamických ukázek, na Dnech NATO oceňovali při prezentaci zásahu VS ČR především jeho akčnost a bezvadné profesionální provedení. Pocitu autentičnosti jim napomohla i radiokomunikace mezi členy týmu, která byla zveřejněna v reproduktorech, i srozumitelný a názorný výklad velitele zásahu, kterým byl opět ředitel olomoucké věznice plk. Jiří Ruprecht.

V sobotu se přehlídky zúčastnila také ministryně spravedlnosti Daniela Kovářová s rodinou. Po zhlédnutí ukázkového zásahu jednotky VS ČR se setkala s jeho účastníky a navštívila ještě expozici Hasičského záchranného sboru. Nakonec si prohlédla interiér letadla AWACS a gigantického transportního letounu C-5 Galaxy.

Dny NATO navštívily během letošního ročníku desetitisíce diváků. Podle od-

hadů organizátorů se přehlídky zúčastnilo každý den na 85 tisíc diváků. Na přípravě statické expozice i dynamické ukázky Vězeňské služby ČR se podíleli příslušníci z moravských věznic Olomouc, Mírov a Brno a z pražského generálního ředitelství.

Vyjednaváči se cvičili v Českých Budějovicích

Mimořádná událost, kdy odsouzený v návštěvní místnosti vzal příslušnici vězeňské služby jako rukojmí a požadoval přistavení vozidla a volný odchod z věznice, byla obsahem metodického cvičení vyjednaváčů vazební věznice a zásahové jednotky Krajského ředitelství Policie České republiky Jihočeského kraje. Cvičení se uskutečnilo počátkem října a jeho účelem bylo vyzkoušet funkčnost nové techniky, rychlost a kvalitu předávání informací mezi jednotlivými týmy v rámci komunikace a koordinace velení mezi zaměstnanci vazební věznice a zásahové jednotky PCR. Modelová situace byla za součinnosti policie úspěšně ukončena v 11.15 hod. Ke zranění osob nedošlo.

ehe

Českobudějovická akvária mají úspěch

Václava Káplová

Akvaristika je tradičně jednou z nejčastějších zájmových aktivit vězňů. Akvária lze nalézt snad v každé věznici. Ne vždy se ale těší takovému zájmu odborné veřejnosti a publicistů jako v Českých Budějovicích. Šéfredaktor časopisu Aquaristik Libor Šprysl a redaktor Českého rozhlasu Jiří Kokmotos proto koncem srpna navštívili českobudějovickou vazební věznici, aby si tato vyhlášená akvária prohlédli a dozvěděli se o nich co nejvíce informací. Za věznicí se s nimi setkali speciální pedagog a vedoucí akvaristického kroužku odsouzených Josef Neubauer a autorka tohoto článku jako zástupce tiskové mluvčí věznice.

Oba zástupci médií byli překvapeni prostředím kulturní místnosti, množ-

stvím, velikostí a obsahem akvárií. Šéfredaktor Šprysl se o akvaristické úrovni chovu rybek vyjádřil velmi pochvalně a ocenil viditelnou péči o akvária a pestrost místního chovu ryb. Potěšila ho i informace, že se akvariijní rybky ve věznici chovají i na ubytovnách odsouzených. Celkový objem akvárií, odhadovaný na 3000 litrů, ho překvapil i potěšil. Reportér rozhlasu se zajímal o podrobnosti údržby akvárií, o kterých se bavil také s jedním z odsouzených, který o místní akvária pečuje. Ukázalo se přitom, že odsouzený je o akvaristice velmi dobře informován.

V návaznosti na schůzku byla o českobudějovických akváriích odvysílána reportáž v Českém rozhlasu a publikován článek v časopise Aquaristik.

Chinaski zahráli v pankrácké věznici

Společný koncert vězeňské kapely Léthé a jedné z nejpopulárnějších českých skupin - Chinaski se uskutečnil u příležitosti 120. výročí založení vazební věznice Praha - Pankrác v úterý 6. října. Celý projekt se uskutečnil pod záštitou vedení věznice, kdy po zvážení všech bezpečnostních a organizačních hledisek ředitel celou akci povolil. Koncertu se zúčastnila asi stovka odsouzených a několik desítek zaměstnanců.

Odsouzený Luboš Mydlář z vězeňské kapely Léthé se už mnoho let zná s lídrem Chinaski Michalem Malátným, se kterým je v korespondenčním kontaktu. A jelikož vězeňská skupina Léthé letos v lednu zvítě-

zila v desátém ročníku soutěže Rádia Beat - Naděje Beatu, rozhodl se oslovit kapelu Chinaski s prosbou o společný koncert, který se nakonec uskutečnil.

Léthé zahájila koncert skladbou Ticho a poté následovaly další jejich hity, které provázely bouřlivý potlesk odsouzených. Po krátké přestávce nastoupili Chinaski, kteří během koncertu zahráli Tabáček, 1. signál, Kláru a další. Jako předposlední skladba zazněla píseň Zvláštní moc z repertoáru skupiny Léthé. Celý koncert doprovázela uvolněná a příjemná atmosféra za velkého zájmu médií.

Jiří Dolejší

Příslušníci Věznice Vinařice v akci

V rámci říjnového Dne otevřených dveří u okresního soudu Kladno zde předvedli ukázkou připravenosti řešit možné mimořádné události i členové speciální eskortní skupiny Věznice Vinařice. V modelové situaci ukázali, jak eskortovat nebezpečného vězně k soudnímu jednání a hlavně jak zakročit proti pokusu o jeho osvobození. V profesionálním, přesném a rychlém zákroku bylo dílem okamžiku zajištění vězně i pachatelů. Ukázka se setkala s nemalou pozorností návštěvníků i zaměstnanců okresního soudu. Během celodenní akce ji museli několikrát opakovat pro velký zájem a nové příchozí. Svoji činnost a připravenost řešit krizové situace předvádí tato speciální skupina příslušníků věznice v rámci Dne otevřených dveří u soudu již pátým rokem.

isu

Vězňové vyrobili model hornoslavkovského kostela

Model dominantní historické stavby kostela svatého Jiří v Horním Slavkově vyrobili místní odsouzení pod dohledem vychovatele oddělení výkonu trestu. Ředitel věznice maketu věnoval městu Horní Slavkov. Slavnostní předání se uskutečnilo v rámci Slavkovských slavností dne 19. září.

„Po zkušenostech z předchozích modelů Bečova a Valeče jsme se rozhodli vzhledem k tomu, že se jednalo o budovu, vytvořit tuto maketu v měřítku 1:50. Tato velikost nám dala možnost zabývat se i detaily ve věžičkách, náhrobcích a ochozu.

Z fotografií, které nám byly k výrobě poskytnuty, jsme se pokusili obnovit s trochou fantazie skutečné motivy vitráží oken. Tyto jsme pak gelovými pastelkami přenesli na papír a ve finále prosvítli diodami. Celá stavba modelu trvala ve čtyřech lidech dva měsíce. Materiály, s kterými jsme pracovali, jsou především papír, dřevo, lepidlo a vodové barvy. V menší míře pak molitan, drát, písek,“ uvedl jeden z autorů modelu Radek Jirsa. První zmínky o kostele svatého Jiří jsou z roku 1242, současný jednolodní kostel s pětibokým presbytářem, zaklenutou síťovou žebrovou klenbou je z roku 1520, postavený v pozdně gotickém slohu a v 18. století zbarokizovaný. Barokní úprava vyzdobila loď kostela lunetovou klenbou s freskami od E. Dollhopfa z r. 1772. Kruchta kostela je renesanční, stejně jako křtitelnice, sousoší Olivetské hory a malované epitafy. Na vnější straně kostela je socha Ukřižovaného z doby kolem r. 1520. Západní hranolová věž, v patře osmiboká, vrcholí ochozem a bání. Zajímavostí je vysoce rozvinutý obranný systém kostela.

Pavλίna Lorenzová

Vězeňský kaplan sloužil mši na hoře Ralsko

Téměř tradicí se již ve věznici Stráž pod Ralskem stává každoroční výstup na nedalekou horu Ralsko. Výstup je organizován pracovníky oddělení výkonu trestu ve spolupráci s kaplanem a ekoložkou věznice. Účastní se ho taktéž pečlivě vybraní odsouzení z věznice Stráž pod Ralskem.

Martina Mazalová

Ti zde ale samozřejmě nejsou na pouhém výletě či volné vycházce, ale v rámci výstupu musí uklidit v celém okolí odpadky a vykonat drobné udržovací práce v okolí řeky Ploučnice, která se v blízkosti vrcholu Ralsko nachází.

Součástí tohoto výstupu a hlavním motivem celé akce však především je každoroční bohoslužba s modlitbou a požehnáním okolnímu kraji, při které je pamatováno i na věznicí a vězeňskou službu. Letos v srpnu bohoslužbu vykonal, jako již mnohokrát předtím, vězeňský kaplan a bratrský diákon Martin Škoda spolu s páterem Rudolfem Repkou ze cvikovské farnosti. Po jejich společné ekumenické

bohoslužbě byla na vrcholu umístěna speciální nepromokavá schránka, ve které zůstane uložena Bible svatá. Ta by měla sloužit místním poutníkům k meditaci i zamyšlení.

Jelikož celá akce vzbudila zájem i u zástupců časopisu National Geographic, zúčastnili se jí taktéž fotografové tohoto časopisu, kteří při

této příležitosti pořídili snímky místní nádherné krajiny.

Pro zajímavost můžeme zmínit, že hora Ralsko se nachází v nadmořské výšce 696 m a najdeme zde pozůstatky nejvyšše položeného hradu v Čechách. V okolí vrchu se natáčel známý film Cesta do pravěku.

Regionální spolupráce s polskou službou se rozvíjí

Bronislava Vetešníková

Spolupráce regionu 2 s kolegy z varšavské vězeňské služby varšavské oblasti se úspěšně rozvíjí. Cílem této spolupráce je především výměna zkušeností v oblasti vězeňství. Na začátku října přijeli kolegové z Polska na pětidenní návštěvu své partnerské Věznice Bělušice. V rámci této regionální návštěvy si prohlédli také Věznici Věhrdy a navštívili Vazební věznici Pankrác, včetně Památníku českého vězeňství. Setkali se také s generálním ředitelem VS ČR Ludkem Kulou.

Během návštěvy všehrdské věznice se seznámili s činností školského vzdělávacího střediska, zhlédli ukázkou z činnosti zásahové hlídky věznice, prohlédli si ubytovny pro mladistvé, specializované oddělení pro osoby s poruchou osobnosti způsobenou užíváním návykových látek, soudní místnost, pastorační místnost a oddělení výkonu kázeňských trestů. Po celou dobu návštěvy se jim věnovali první zástupce ředitele věznice Ludvík Réz, zástupce ředitele věznice Vratislav Láf, vedoucí oddělení vězeňské stráže Martin Klapper, zástupce vedoucího oddělení výkonu trestu Jiří Hartman a vedoucí školského střediska Pavel Vorálek. V doprovodu polské delegace byl i regionální ředitel Věznice Bělušice Marián Prokeš.

Petra Gregová

Oráčovští psovodi se předvedli dětem

Ukázky výcviku služebních psů v poslušnosti, v obraně, zadržení pachatele trestné činnosti na volném prostranství předvedli dětem ze školy v přírodě u Plzně psovodi v čele s nrap. Pavlem Pochmanem z Věznice Oráčov.

Dále mohly děti vidět práci se speciálními psy, kteří jsou určeni k vyhledávání omamných a psychotropních látek a poslechly si i krátkou přednášku o kynologii.

V době vyspělé techniky je dvojice psovod a dobře vycvičený pes nezastupitelná v náročném střetnutí s kriminalitou a zločinností. Všem zúčastněným se celá akce moc líbila a přispěla k dobré prezentaci vězeňské služby a Věznice Oráčov.

Jozef Čech

V pracovském kynologickém přeboru zvítězil Martin Kobrč

Vítězem letošního, 33. ročníku přeboru Vězeňské služby ČR ve všestranné služební kynologii se stal příslušník Vězeňské služby ČR nstrm. Martin Kobrč z Věznice Rýnovice se služebním psem Grimem 27. Nstrm. Kobrč současně získal titul Přeborník VS ČR ve všestranné služební kynologii pro rok 2009 a na dobu jednoho roku se stal držitelem putovního poháru Generálního ředitele Vězeňské služby ČR. Přebor se konal počátkem října za krásného slunného počasí v Zotavovně Pracov a zúčastnilo se ho 16 závodníků vybraných z vazebních věznic a věznic VS ČR, dva závodníci Sboru vězeňské a justiční stráže Slovenské republiky, 2 závodníci Policie ČR a dva závodníci Armády České republiky.

Celkem 22 závodníků soutěžilo ve třech disciplínách (poslušnost, pachové práce a obrana). Soutěž v poslušnosti proběhla v areálu Zotavovny na travnatém hřišti, kde k tomu byly technickou skupinou vytvořeny odpovídající podmínky. Soutěž v pachových pracích a v obraně probíhala převážně na okolních polích a v lesních prostorách a v Zotavovně Pracov.

Jednotlivé disciplíny byly hodnoceny a posuzovány rozhodčími z řad Vě-

zeňské služby ČR a Policie ČR. Cviky jednotlivých disciplín byly provedeny a hodnoceny podle Hodnotícího řádu pro přebory VS ČR ve všestranné služební kynologii. Maximální možný počet dosažených bodů (při součtu všech třech disciplín) byl stanoven na 500 bodů. Vyhodnocení soutěže a vyhlášení výsledků se zúčastnil zástupce ředitele odboru vězeňské a justiční stráže plk. Mgr. Petr Vlk, který současně předal celkovým vítězům soutěže ceny.

Na druhém místě za vítězem, který získal 442 bodů, se umístil s počtem 416 bodů kpt. Martin Chroumal z Policie ČR se služebním psem Hronkem. Třetí místo s celkovým počtem 402 bodů získala nstrm. Petra Piskáčková z Věznice Plzeň se služebním psem Roxym 13. Ta předvedla vynikající výkon v disciplíně poslušnost, kterou se ziskem 95 bodů vyhrála. Další dva závodníci v této disciplíně získali rovněž 95 bodů, přičemž rozhodující byla hodnota bodů u jednotlivých cviků ve stanoveném pořadí. Disciplínu obrana vyhrál se ziskem 249 bodů celkový vítěz soutěže nstrm. Martin Kobrč z Věznice Rýnovice. Plný počet bodů a nejlepší čas v disciplíně stopa získal nstrm. Pavel Černý z věznice Oráčov.

Za odměnu do vězení

Dagmar Slaná

Návštěva míst, kam se nelze snadno podívat, je velmi lákavá téměř pro každého, pro mladé lidi, kteří teprve sbírají životní zkušenosti, je o to cennější. Týká se to i opavské věznice, kterou počátkem října navštívilo pět desítek studentů čtvrtých ročníků Střední školy elektrotechnické z Frenštátu pod Radhoštěm. Studenti si prohlédli jak venkovní, tak vnitřní

prostory věznice a poté zhlédli prezentaci o Vězeňské službě ČR s výkladem ředitele věznice. Navíc jim byla předvedena ukázka protiúderové výzbroje příslušníka operační skupiny určená pro zákrok pod jednotným velením. Věznicí navštívili studenti, kteří zvítězili ve dvou kategoriích literární soutěže, a to v rámci preventivně vzdělávacího projektu.

Součinnostní cvičení ve znojemské věznici

Ludmila Kurdíková

Taktické cvičení Hasičského záchranného sboru JmK stanice Znojmo a Hrušovany nad Jevišovkou, Sboru dobrovolných hasičů jednotky Slup, Vranov nad Dyjí a Jevišovice, Vězeňské služby ČR - Věznice Znojmo, Policie ČR – obvodního oddělení Znojmo a Záchrané zdravotnické služby – územního pracoviště Znojmo se uskutečnilo ve čtvrtek 22. října ve Věznici Znojmo.

Na základě zadání modelové situace zde v 9.05 nahlásil příslušník velený jako dozorce na oddělení D2, kde jsou umístěni odsouzení, že při pravidelné obchůzce oddělení zjistil vznik požáru na cele 308. Požár nebylo možné zlikvidovat vlastními silami a rozšířil se do podkroví a na střechu věznice. Hlavním úkolem byla logicky likvidace požáru a záchrana osob. Ohlášení požáru bylo provedeno na linku 150.

Během praktického provedení zásadu byl nejprve likvidován požár zařízení cely a následně dalších zasažených prostor. Současně s tím byla provedena evakuace věznice, záchrana zraněných a vyhledávání pohřešovaných osob. Zraněným osobám byla poskytnuta první pomoc a následně byly předány Záchrané zdravotnické službě Znojmo, kterou povolal velitel zásahu. Evakuace osob z celé věznice byla ukončena před samotným zásahem jednotek hasičského záchranného sboru.

Taktické cvičení trvalo dvě hodiny, během kterých byla důkladně prověřena součinnost mezi jednotlivými složkami integrovaného záchranného systému. Hlavním cílem cvičení bylo určení vhodných prostředků pro efektivní zásah a ověření optimalizace průzkumné činnosti a vyhledávání osob v součinnosti všech složek integrovaného záchranného systému. Současně s tím došlo k prověření technických možností a podmínek řešení vzniklé situace v daném objektu, prověření možností rádiového spojení a komunikace při zásahu a dodržování bezpečnostních a požárních zásad po celou dobu trvání taktického cvičení.

O den později se konalo podobné cvičení na oddělení Toxi. Zde se „požár“ již rozšířil od zařízení cely až do podkroví a na střechu věznice do takových rozměrů, že jej vězeňská služba nezládne uhasit vlastními silami, a proto je povolán také hasičský zá-

chranný sbor. Navíc jsou zde hlášeny zraněné osoby, a proto přijíždí i záchranná zdravotnická služba. Nejprve je nutné co nejrychleji a nejbezpečněji evakuovat osoby z prostor věznice, následně probíhá vyhledávání a záchrana osob pohřešovaných a zraněných a současně také hašení požáru. Celkový cvičný zásah probíhal rychle a organizovaně. Skutečná evakuace vězňů z cel je zvládnuta do 30 minut od vzniku mimořádné události. Ve velmi krátkém čase se na místě ocitla i první vozidla hasičského záchranného sboru a také zdravotníků. Ve dvou celách jsou umístěni figuranti z řad zaměstnanců, na kterých si přivolání zdravotníci zkouší poskytnutí první pomoci v terénu věznice. Pro zdravotnickou službu nejsou prostory věznice neznámé, kdežto pro hasiče je to terén dosud nezmapovaný, a proto i zásah je pro ně obtížnější. Ale s pomocí příslušníků vězeňské služby jej zvládnou bezchybně. Za hodinu a dvacet minut přijímá operační středisko hlášení, že prostor je odvětrán a probíhá závěrečný průzkum. O dalších deset minut později je průzkum ukončen. Dvě hodiny od zahájení cvičení je vše zvládnuto a proběhne společné vyhodnocení. Všechna zasahující vozidla hasičů, policie i záchranné služby opouštějí brány věznice.

Bronislava Vetešníková

Všehrdští vězňové postavili vláček pro děti ze školky

Radost a štěstí prožívaly děti z mateřské školky Čtyřlístek, které si mohly jako první pohrát s novou dřevěnou mašinkou v Městské knihovně Jirkov. Tu dne v předposlední říjnový týden slavnostně předal ředitel Věznice Všehrdu Jiří Šrajber a zástupce vedoucího školského vzdělávacího střediska Miloš Visinger vedoucí knihovny Marii Viziové a místostarostovi jirkovské radnice Jaroslavu Cingelovi. Dřevěnou vlakovou soupravu vyrobili odsouzení dřevozpracujícího kroužku ve Věznici Všehrdu pod vedením učitele školského vzdělávacího střediska Davida Hradeckého. Podobný vláček jako příruční knihovničku viděly pracovnice knihovny ně-

kde na obrázku a nápad se jim zalíbil. Protože věděly, že odsouzení z některých věznic dělají hračky pro děti, zkusily oslovit věznic ve Všehrdech. Ředitel věznice i vedoucí školského střediska nebyli proti a odsouzení se do výroby vrhli s chutí, zvláště když zjistili, že vláček bude sloužit dětem. Vláček vznikl postupně z odpadového materiálu a na jeho výrobě pracovala trojice odsouzených v mimoškolních aktivitách. Ke zhotovení potřebovali bezmála 60 hodin. Tento vláček není prvním výrobkem, který odsouzení věznice vyrobili. Již v minulosti postavili pro mateřskou školu v nedaleké obci u Klášterce n Ohří dřevěný domeček.

Vězňové obdivovali středověký žalář

Petra Bělíková

Za krásami historického hradu Loket vyjela poslední zářijový pátek skupina pěti odsouzených z Věznice Kynšperk nad Ohří. Krátce před devátou hodinou nasedli společně se dvěma pracovníky věznice do autobusu veřejné hromadné dopravy, který je dopravil na místo. Odsouzení strávili v doprovodu personálu věznice na loketském hradu téměř dvě hodiny. Ze všeho nejvíce je zaujala expozice středověkého vězení, kterou představují studené a vlhké kobky hluboko ve sklepení, kde je s využitím figurín vytvořen dobový obraz, jak se ve středověku obyčejně trestalo. Poté, co prozkoumali všechna dostupná místa starobylé památky, vydali se na prohlídku amfiteátru a podhradí. Na závěr navštívili místní tábořiště, kde si opekli buřty, které s sebou dostali místo standardního oběda ve vězeňské jídelně. Tento typ vycházek se řadí mezi ex-

tramurální aktivity, které jsou složkou programu zacházení. Program zacházení je tvořen v souladu se zákonem o výkonu trestu odnětí svobody na základě komplexního posouzení odsouzeného. Obsahuje konkrétně formulovaný cíl působení na odsouzeného, metody zacházení směřující k dosažení cíle, tj. formování jeho osobnosti žádoucím směrem, a způsob a četnost hodnocení. Tvoří ho pracovní, vzdělávací a speciální výchovné aktivity, zájmové aktivity a oblast utváření vnějších vztahů.

Extramurální aktivity patří do poslední jmenované oblasti; jsou důležitou součástí přípravy vězňů na propuštění. V souladu se zákonem tak dochází k praktickému nácviku sociálních dovedností mimo věznici. Extramurální aktivity umožňují, aby se vězni individuálně nebo ve skupině dostali do kontaktu s prostředím, situacemi a lidmi mimo věznici a zmírnily se neblahé následky izolace od společnosti a docházelo později ke snadnějšímu návratu do života po propuštění.

a duše jeho vylita jest za nás...

Martin Škoda

Tento příběh se stal v létě... Červen se blížil pomalu ke své půlce a s ním i státnice. Počasí v té době celkem odpovídalo mojí náladě. Slunce se občas nakrátko objevilo mezi mraky a z nebe se v přestávkách snášel na úbočí Jizerských hor vlahý letní déšť. Mezi prací a učením jsem se odrea-govával běháním do okolních kopců, ponejvíc mimo frekventované cesty, vzhůru po lesních pěšinách a pěšin-kách, kde jsem si mohl vychutnávat zvláštní ticho hvozdů, provázené jen bzučením hmyzu a někdy zvuky, do-léhajícími sem zdaleka, ze vzdálené-ho světa lidí.

Druhem na mých běžeckých poutích mi je náš pes Fredý, přerostlý malý knírač, který na svých dlouhých no-hách zvládá i značné nerovnosti ter-rénu a v lese poslouchá na pouhé syknutí. Čas takto strávený hodí se k meditacím, někdy k modlitbě, ba i myšlenka kloudná urodí se (když Pán dá).

A právě z jednoho takového zamyšle-ní mě vyrušila rána ze střelné zbraně, vypálená nedaleko ode mě. Nevěno-val jsem jí zprvu pozornost – lidé se přeci v dnešní době baví různě. Pod

lípou, v místě, kde končí les a cesta se rozšiřuje, aby pozvolna splynula s civilizací, jsem spatřil ležet bez-vládné tělo muže. Okolo hlavy měl velký chuchvalec krve. Viděl jsem, že se mu ještě pohybuje bránice. Ne-daleko odtud stál osamělý dům a po cestě současně přicházely dvě ženy, též výletnice. V tu chvíli člověk asi uvažuje chladně a racionálně. Jedna z žen volala na linku 155 a já jsem zatím rychle obhlédl situaci. Muž svíral v rukou pistoli ráže 7,65 mm. Není to zrovna kanón, a tak mé myš-lenky sklouzly k naději na záchranu. Těžko se ale dalo přesně určit, kam do hlavy se střelil. Doufal jsem, že kulka nějak sklouzla. I takové přípa-dy se stávají. Rychle jsem hodil psovi klíče, aby něco hlídal a nepletl se. Od ženy jsem vzal posléze i její mobil, abych lépe popsal cestu na místo a též konzultoval možnou první po-moc. Dispečink záchranky potvrdil jedinou variantu přicházející v úvahu – masáž srdce až do příjezdu sanit-ky.

V první chvíli jsem vůbec nepřemýš-lel o věcech, které jsou mezi nebem a zemí. Vnímál jsem pod svými dla-

němi jen nepravidelně tlukoucí srdce. Hlavou se mi honila spousta myšle-nek, z nichž dominovala jedna: Za co se mám jako farář vlastně modlit? Aby byl muž vrácen do života, za-chráněn se všemi možnými následky? Či aby jej Pán přijal v míru a pokoji? Jak mám respektovat jeho rozhodnu-tí, které se jemu samému zdálo být již neodvratné? Jako duchovní jej mám přece doprovázet. Jako člověk zachraňovat. Najednou se vše kolem zdálo být absurdní. Jiná paní, která nechtěla vnímat, co se děje, a sna-žila se psovi vzít klíče – další člověk – dobrotivý, který se zastavil opodál a nabídl mi též pomoc. Pistole v ote-vřené dlani se zaseknutým závěrem (neznámý použil jen jeden náboj). Lipová alej u starého německého hřbitova. Moje snažení se o něco, co bylo jen v Jeho rukou, a srdce, kte-ré pozvolna přestávalo bít až ustalo docela. Nakonec i slova lékaře: „Tak vám, pane, děkujeme za pomoc...“ a policista zapisující personálie ně-kolika okolostojících lidí. Moje rych-lé omytí rukou od krve toho muže, který se ve zlomku času stal z lidské bytosti pouhým objektem k ohledání, jako by bylo jen podivnou tečkou na konci bez odpovědi.

Rychle jsem odtud spěchal ve zvlášť-ním stavu, připomínajícím vzducho-prázdnou, pro synka do školky dole ve městě. A jako by se tam v horách nic nestalo, jsme šli na zmrzlinu a poví-dali si o jeho světě... Zvláštní, kolik rovin člověk během krátkého časové-ho úseku umí unést.

Večer jsem si pral v umyvadle běžec-ké tričko a viděl, jak krev zvolna od-téká do kanálku... V myšlenkách mi běžela parafráze textu: „a duše jeho vylita jest za nás...“ Jak málo stačí, a někdo, kdo tu byl, už není...

Nemám a ani nehledám jednoduché odpovědi na život. Kdo chce, ať je hledá.

Týden po této události, den před státnicemi mi volala moje matka, že se zastřelil syn jejího známého pří-tele z mládí, kterého prý znala jako malého kluka ve věku mého syna... A tak, Pane posílám vše Tobě, kte-rý máš lék na všechny bolesti a taky největší, chápající srdce, plné milosti a neodsuzující lásky...

Autor pracuje jako vězeňský kaplan ve věznici ve Stráži pod Ralskem

Jaké jsou Vánoce za mřížemi?

Konec roku a období vánočních svátků prožívají odsouzení ve výkonu trestu různě. Jedni by nejraději celé svátky prospali a nemuseli tak myslet na své blízké, po kterých se jim tolik stýská. Druzí si naopak chtějí přiblížit atmosféru Vánoc i v prostředí za mřížemi. Podílí se na výrobě vánočních ozdob, zdobí ložnice a společné prostory, vyhledávají akce pořádané věznicí, předávají si vzájemně malé dárky.

Vánoce v českých věznicích se však od běžných všedních dní příliš neodlišují. Režim zůstává stejný, pouze je bohatší nabídka kulturních a sportovních aktivit a ve sváteční dny je umožněno delší sledování televize. Vánoční dny se liší především v tom, že se zaměstnanci OVT maximálně snaží umožnit vězňům klidné prožití svátků. Velmi častým vánočním a předvánočním programem v českých věznicích jsou nejrůznější sportovní a společenské turnaje a kulturní programy. Vězňové mezi sebou často soutěží v šipkách, šachách, stolním tenise, v nohejbalu a v dalších disciplínách.

„Do organizací a příprav vánočního programu ve věznici ve Stráži pod Ralskem se zapojují všichni zaměstnanci oddělení výkonu trestu a především pak ti, kteří vykonávají službu přímo o vánočních svátcích. Limitujícím faktorem jsou samozřejmě prostorové a finanční možnosti věznice,“ říká vedoucí oddělení výkonu trestu mjr. Ladislav Blahník.

„Specialisté a vychovatelé jednotlivých oddílů pořádají společná posezení, na specializovaných odděleních doplněná o pečení vánočního cukroví a společnou štedrovecerní večeři. Nálada je sváteční, ovšem provázená

zvláštní nostalgii,“ přibližuje atmosféru Vánoc mluvčí rýnovické věznice Monika Králová.

„Specialisté řeší více žádostí o pohovory a jsou připraveni na řešení krizových situací,“ dodává.

Dlouhé přípravy

O tom, že Vánoce představují v jednotlivém životě vězňů vítanou změnu, svědčí i to, že se na ně dlouho předem připravují. Přípravy často začínají už v polovině listopadu, nejpozději ale s příchodem prosince.

„Ve Věznici Stráž pod Ralskem každoročně začíná příprava vánočních svátků již v polovině listopadu, kdy odsouzení začínají vyrábět ozdoby na vánoční stromčky umístěné ve společných prostorách věznice. Již tradičně je vyhlašována soutěž, do které se přihlašují celé oddíly - o nejlépe vyzdobenou kulturní místnost, a soutěž pro jednotlivce - o nejhezčí vlastnoručně zhotovenou, vánoční ozdobu,“ dodává major Blahník s tím, že obou soutěží se každým rokem účastní naprostá většina odsouzených.

Výchovní pracovníci na oddělení vazby pro mladistvé a mladé dospělé

v brněnské věznici se snaží posilovat rodinné vztahy vězňů i tím, že umožní mladým lidem, aby vyrobili drobné dárky pro své blízké. Ať už se jedná o keramické andělíčky, zvonečky, ryby, svíčky nebo perníčky. Tyto drobné dárky, které si sami vytvoří a dozdobí, mohou při návštěvách předat svým příbuzným. „V keramickém kroužku se věnují tvorbě dekorativních výrobků z hlíny s vánoční a zimní tematikou, ženy háčkují křehké vánoční motivy. Při pečení vánočních perníčků se provoní celá věznice, k navození atmosféry slouží i adventní věnce, které se mladí učí vyrábět,“ vysvětluje mluvčí brněnské věznice Dana Krejčířová.

Bez stromku nejsou vánoce

Jednou z nejdůležitějších vánočních příprav je samozřejmě výzdoba a především zdobení vánočního stromku. „Každý oddíl si má možnost vyzdobit přiměřeně společné prostory, tedy kulturní místnost, zejména pracemi s vánoční tematikou, vytvořenými v rámci programů zacházení, a ozdobit si vánoční stromek,“ říká první zástupce ředitele a mluvčí jiřické věznice plk. Jan Novák. V Ostravě zdobí mladiství obvinění stromek ve společenské kulturní místnosti vlastnoručně vyrobenými ozdobami a řetězy zhotovenými z barevných papírů. V Oráčově jsou vánoční výzdoba a stromček povoleny na každém oddíle v kulturní místnosti, drobnější vánoční výzdoba na pokojích je povolena pouze u vybraných oddílů, pokud to schválí speciální pedagog příslušného oddílu.

„Na nádvoří věznice Bělušice zdobíme stromek, který tam volně roste. Vánoční atmosféra je pro mnohé odsouzené dobrou, kdy jsou myšlenkami u svých blízkých doma, přestože je dělí vězeňská zeď. V tuto dobu nejednomu odsouzenému ukápnou i slzičky,“ vzpomíná mluvčí Petr Maňas-ka. „Na mladistvé nejvíce působí, když přijdou do vyzdobené kulturní místnosti a spatří vánoční stromeček,“ říká speciální pedagog Petr Brož, „to jsou dojaty téměř všichni.“

Vánoce ve věznicích jsou samozřejmě spojeny i s různými duchovními akcemi, jako jsou besedy o vánočních tradicích nebo samozřejmě bohoslužby. Ve věznici Horní Slavkov připravují pro vězněné osoby předvánoční bohoslužebná setkání duchovní, kteří pravidelně docházejí do věznice. Zároveň se uskuteční malý hudební koncert, který přispěje k příjemné náladě. „Mezi plánované akce se již několik let řadí například beseda o tradicích Vánoc a adventu doma i ve světě, vánoční koncerty a zpívání koled, poslech Vánoční mše Jakuba Jana Ryby a další,“ přibližuje oslavy Vánoc za mřížemi mluvčí příbramské věznice Jana Havelková.

Štědrovečerní večeře

I ve věznicích se většinou koná v pozdní odpoledne štědrovečerní večeře, kdy se podává většinou rybí filé, bramborový salát, hrachová polévka, cukroví, vánočky a ovoce. Jídla je slavnostně vyzdobena a odsouzení si sami chtějí tu vánoční atmosféru co nejlépe zpříjemnit. „Večer na oddílech a na ložnicích, také slavnostně vánočně vyzdobených, probíhají malé oslavy vánoc, kdy si muži připraví spoustu vězeňských laskomin, topinky, pudink, palačinky... Otevrou se zásoby cukroví z balíčků z domova, vaří se káva, čaj. Sedí a povídají a kouří, hodně kouří,“ vypráví drahonický mluvčí Jaromír Hykl. „Na předávání dáreků většina z nich moc není, připadají si na to dost drsní a možná jim to až nepříjemně připomíná atmosféru Vánoc doma, v civilu.“

V Ostravě bývá posezení u stromečku spojeno s vyprávěním mladistvých obviněných o vánočních tradicích, tak jak je dodržovali v prostředí, kde vyrůstali a žili před uvězněním.

V česko-budějovické vazební věznici mají tradičně k obědu rybí polévku a hovězí guláš. K večeři řízek a bramborový salát – bez majonézy. Aby Štědrý večer byl opravdu štědrý, dostane každý čokoládu, ovoce a ovocný nápoj. Pracující odsouzení ještě jako přídavek chlebičkovou večku, máslo, salám, vajíčka apod., aby si mohli připravit chlebičky jako pohoštění k vánočnímu sledování televizního programu. Také v Jiřicích dostávají vězňové podle možností štědrovečerní večeři, tedy obvykle řízek či rybí

filé a bramborový salát, vinnou klobásu a dále nějaký menší balíček „na přilepšenou“, zpravidla ovoce a různé pochutiny.

Samotný večer pak odsouzení opět tráví podle svého – společně sledují televizi, hrají hry, nebo naopak vyhledávají alespoň kousek soukromí, kde se dá vzpomínat na rodinu a blízké. Velmi častá je i zde snaha přesvědčit sama sebe, že žádné Vánoce letos vlastně ani nejsou.

Vánoce jsou ve věznicích tedy nejen obdobím pohody a klidu, ale

znamenají také větší nápor na práci dozorců. Zvyšuje se počet přijímaných balíčků, které je třeba zkontrolovat. Vánoce ve věznici jsou dlouhé a náročné tři dny a všichni jsou rádi, že končí. Pro odsouzené jsou každé Vánoce známkou, že jsou zase o krůček blíže ke konci trestu, že už to byly Vánoce poslední, že už jen jedny a pak... Začíná všední provoz, život jde dál a vánoce zůstávají hluboko zarytou vzpomínkou, která se jen těžce vytěsňuje z paměti.

Koncerty a výstavy

Ve Věznici Rýnovice se každoročně koná výstava výrobků z keramické dílny, malířského kroužku a modelářské dílny, nazvaná Hezké věci v kriminále. Výrobky si tak mohou prohlédnout zájemci z řad vězňů ze všech ubytoven. Stejně tak mohou ukázat svůj nacvičený repertoár odsouzení, kteří se celoročně věnují hudbě. Pravidelně se o vánočních svátcích koná koncert hudebních skupin z řad odsouzených.

Z kulturních akcí ve všeřdské věznici to jsou různá hudební vystoupení, která si připravují odsouzení v hudebním kroužku pod vedením speciální pedagogy Ilony Kaluzové, mladiství odsouzení pilují taneční vystoupení ve stylu Break Dance pod vedením Jiřiny Mihalovové. Odsouzení, kteří navštěvují dramatický kroužek s pedagožkou Marií Kindermannovou, každý rok vystupují se zkrácenou verzí některé z divadelních her Divadla Járy Cimrmana. V posledních dvou letech vystoupila s vánočním koncertem country skupina Kramersias z Plzně. V Ostravě se zase tři roky po sobě v předvánočním čase konalo vystoupení předního českého hudebního kritika Jiřího Černého s pořadem hudební produkce „Rockování“. V minulosti docházeli do vazební věznice pravidelně pracovníci Armády spásy se stylizovaným pásmem vyprávění a písní, kdy v interaktivním pořadu vtáhli do zpěvu vánočních koled i všechny zúčastněné návštěvníky. Součástí bylo obdarování vězněných drobnostmi pro každodenní potřebu. V rámci filmového klubu se promítají oblíbené pohádkové filmy jako Mrazík nebo Pyšná princezna.

Zlepšování podmínek obviněných

předchází chystanou reformu

Reforma výkonu vazby je v současné době jednou z hlavních priorit Vězeňské služby ČR. Mnozí obvinění se totiž nacházejí v nevyhovujících podmínkách, které jsou mnohde drsnější než trest samotný. Obvinění jsou přitom lidé, na které je třeba pohlížet jako na nevinné, neboť soud o jejich vině a trestu dosud nerozhodl. Tvrdé podmínky vazby by na některých obviněných mohly zanechat negativní společenské následky a způsobit jim psychické trauma.

Vězeňská služba pracuje v současné době na přípravě zásadní reformy vazby, už nyní se ale daří podmínky výkonu vazby v lokálním měřítku zlepšovat. O to se podle svých možností pokouší nyní každá jednotlivá vazební věznice, zejména rozšiřováním oddělení se zmírněným režimem výkonu vazby. Jelikož se bez ohledu na dodržování zákona č. 293/1993 Sb. o výkonu vazby konkrétní podmínky a okolnosti výkonu vazby místo od místa liší, obrátili jsme se na vedení některých vazebních věznic s malou anketou, jejímž cílem je porovnat, jaké kde podmínky pro výkon vazby jsou.

Brno

Ve vazební věznici Brno jsou podmínky pro obviněné na vysoké úrovni, jedná se převážně o nabídky programů a vysoce odborný personál, který s obviněnými pracuje. Pozornost je zaměřena především na mladé dospělé a dosud netrestané muže. Průběžně je na odděleních kolem 20 mladých dospělých, kteří mají možnost účastnit se nabízených aktivit. Formou individuálních a skupinových pohovorů a besed je pozornost zaměřena především na posilování volných vlastností, získání reálného pohledu na život bez drog a trestné činnosti. Týdně se účastní aktivit s pedagogy průměrně 56 obviněných.

Dle kapacitních a prostorových možností se ve Vazební věznici Brno stále vytvářejí a zlepšují podmínky pro obviněné. V nabídce programů se pružně reaguje na aktuální potřeby obviněných. Upozornit se musí i na značnou estetizaci prostředí. Jde hlavně o prostory, kde se obvinění nejvíce pohybují. Nadále se pracuje na zvýšení ubytovací kapacity pro Výkon vazby se zmírněným režimem.

České Budějovice

Realizace aktivit se provádí na základě projeveného zájmu, kdy je každý obviněný zpravidla následující den po dodání do výkonu vazby seznámen s nabídkou preventivně výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních aktivit. V rámci preventivně výchovných programů mohou navštěvovat např. relaxační cvičení, sociálně kognitivní výcvik mladistvých obviněných, výcvik k sociálním dovednostem, nízkoprahové protidrogové poradenství a duchovní činnost. V oblasti vzdělávacích programů zajišťuje věznice například doučování znalostí ZŠ pro mladistvé obviněné nebo práci na PC. Ze zájmových programů se obvinění mohou zapojit mimo jiné do výtvarného či keramického kroužku, čtenářského kroužku,

video - klubu nebo kroužku společenských her. Ze sportovních programů je oblíbený stolní tenis. Obviněným se věnují jak vychovatelé výkonu vazby, tak zaměstnanci z řad odborných pracovníků, jako jsou speciální pedagogové, psychologové, sociální pracovníci a samozřejmě i příslušníci dozorců služby.

V rámci reformy vazby je snaha o zřizování tzv. vazeb se zmírněným režimem. V současné době je ve Vazební věznici České Budějovice takových míst dvacet devět, tj. 24 procent. Pro další období počítáme v pokračování navýšení výkonu vazby se zmírněným režimem. „Vždy je co zlepšovat,“ dodávají odborní zaměstnanci vazební věznice. V současné době jsou nejvíce omezeni nedostatkem zaměstnanců, kteří by měli více času na provozování aktivit obviněných.

Hradec Králové

Ve Vazební věznici Hradec Králové je výkon vazby realizován v klasickém celovém systému, ve kterém jsou obvinění umístěni na celách v počtu od dvou do pěti osob. Převážná většina obviněných je umístěna na tzv. pevné vazbě, což znamená celodenní umístění na cele (vyjma jedné hodiny vycházky). Výrazně nižší část obviněných vykonává vazbu na oddělení se zmírněným režimem. Jedná se o oddělení pro mladistvé a mladé dospělé obviněné a oddělení pro mladé dospělé a dospělé obviněné. Letos v září věznice rozšířila oddělení se zmírněným režimem o další čtyři cely a navýšila je o deset míst. Kapacita tohoto oddělení se tak v rámci vazební věznice rozšířila z 24 míst na 34 míst. „Z tohoto důvodu plánujeme zajistit nové židle, lavice a stolky, větší počet společenských her a sportovního materiálu. Dále plánujeme obměnit rotoped a koberce,“ uvádí mluvčí věznice Kateřina Johnová. „Umísťujeme zde zásadně obviněné ve věku od 15 do 26 let, bez koluzních důvodů vazby, přičemž dalšími nutnými kritérii jsou respektování zákona o výkonu vazby a dodržování kázně a pořádku,“ dodává. Obvinění umístění na tomto oddělení se mohou volně pohybovat mezi celami a účastnit se zájmových, sportovních nebo vzdělávacích aktivit. Těžiště práce s mladistvými a mladými dospělými obviněnými spočívá především v individuálním působení. Velký důraz klade věznice na sportovní aktivity, které tvoří jednu z hlavních součástí programu zacházení s touto skupinou obviněných. Kapacita na oddělení mladých dospělých a dospělých obviněných se zmírněným režimem je 16 ubytovacích míst (v roce 2009 se navýšila o 4 obviněné). I toto oddělení je určeno zásadně pro obviněné bez koluzních důvodů vazby. Obvinění umístění na tomto oddělení se mohou volně pohybovat mezi celami a účastnit se zájmových, sportovních nebo vzdělávacích aktivit.

Olomouc

Oddělení vazby se zmírněným režimem rozšířila olomoucká věznice v srpnu letošního roku. „Celková kapacita tohoto nově vzniklého oddělení je 28 obviněných, což činí cca 21% celkové ubytovací kapacity věznice určené pro ubytování obviněných. Toto se nám podařilo realizovat i přes skutečnost, že ubytovací kapacita oddělení výkonu vazby je v tomto roce trvale překročena o více jak 20%,“ vysvětluje vedoucí oddělení výkonu vazby a trestu mjr. Zdeněk Horký. Do výkonu vazby se zmírněným režimem jsou na základě rozhodnutí odborné komise zařazováni obvinění muži, kteří dosud nebyli ve výkonu trestu odnětí svobody, nejsou ve vazbě z důvodu, že budou mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, a dále ti, jež nejsou obviněni ze závažných trestných činů. „Tato skupina vězňů má možnost se v určitém čase volně pohybovat ve vymezeném prostoru a stýkat se s dalšími obviněnými, kteří jsou umístěni v tomto oddělení. Součástí oddělení je i kulturní místnost, na které mají obvinění k užívání, z důvodu podporování samoobslužných činností, rychlovarnou konvici a mikrovlnnou troubu. Samozřejmostí je i televize, video a DVD přehrávač,“ pokračuje major Horký. Společné prostory oddělení jsou podle něj přiměřeně vyzdobeny květinami a nástěnkami. Obvinění dostali možnost, aby se také sami podíleli na chodu oddělení. Sami si stanovili systém úklidu ve společných prostorách a v součinnosti s vrchním dozorcem si hlídají kvalitu úklidu a pořádku. „Na základě našich zkušeností můžeme říci, že obvinění, kteří mají možnost být zařazeni na oddělení vazby se zmírněným režimem, jsou více motivováni pro bezproblémový výkon vazby a dochází k omezení negativních účinků izolace obviněného od společnosti.“

V budoucnu bychom vazbu se zmírněným režimem chtěli ještě rozšířit. Tento nelehký úkol bude ale odvislý od dostatku finančních prostředků na přebudování kulturní místnosti a samostatné koupelny. Věříme, že náš krok bude přínosný a účelný a že tím obviněným zajistíme důstojnější podmínky pro výkon vazby, jako jsou i jinde ve vyspělé Evropě,“ uzavírá major Horký.

Ostrava

V oblasti koncepce výkonu vazby přistoupila vazební věznice k pozvolnému rozšiřování ubytovací kapacity oddělení výkonu vazby se zmírněným režimem, kdy k 1. říjnu letošního roku zprovoznila dvě menší oddělení pro obviněné muže a jedno oddělení pro obviněné ženy. Svým dispozičním umístěním se jedná o tzv. polovlná oddělení, kdy ve stanovených časových úsecích dne je obviněným umožněn volný pohyb v daném oddělení, kde se mohou vzájemně navštěvovat, hrát společenské hry nebo sledovat televizi. Obvinění umístění v odděleních výkonu vazby se zmírněným režimem mohou chodit společně na vycházku do prostoru, kde je jim umožněno hrát stolní tenis, případně minikopanou a podobně.

Teplice

Celková ubytovací kapacita Vazební věznice Teplice je 167 osob, z toho pro obviněné 101 míst a pro odsouzené 66 míst. Běžné cely pro obviněné jsou vybaveny třemi nebo šesti lůžky. V letech 2007 a 2008 byly z původně administrativních prostor vybudovány dvě větší cely určené pro výkon vazby se zmírněným režimem. Kapacita těchto dvou cel je až 12 osob (nyní mužů) a až 7 osob (nyní žen). Tato oddělení jsou vybavena sociálním zařízením s toaletou a sprchou s teplou vodou, kuchyňským koutem a společenským prostorem, jehož součástí je TV přístroj. Kromě toho jsou v Teplicích čtyři oddělení tzv. volné vazby, s vyhrazeným prostorem chodby před celami, kde je obviněným v čase od 8:00 do 14:00 hod. umožněn volný pohyb, přičemž tento prostor je vybaven TV přístrojem a obvinění si sem mohou nosit židle a stolký. Celková kapacita volných vazeb je 36 obviněných. Znamená to tedy, že z ubytovací kapacity pro obviněné, která čítá 101 míst, může až 54 % obviněných vykonávat vazbu jiným než běžným způsobem.

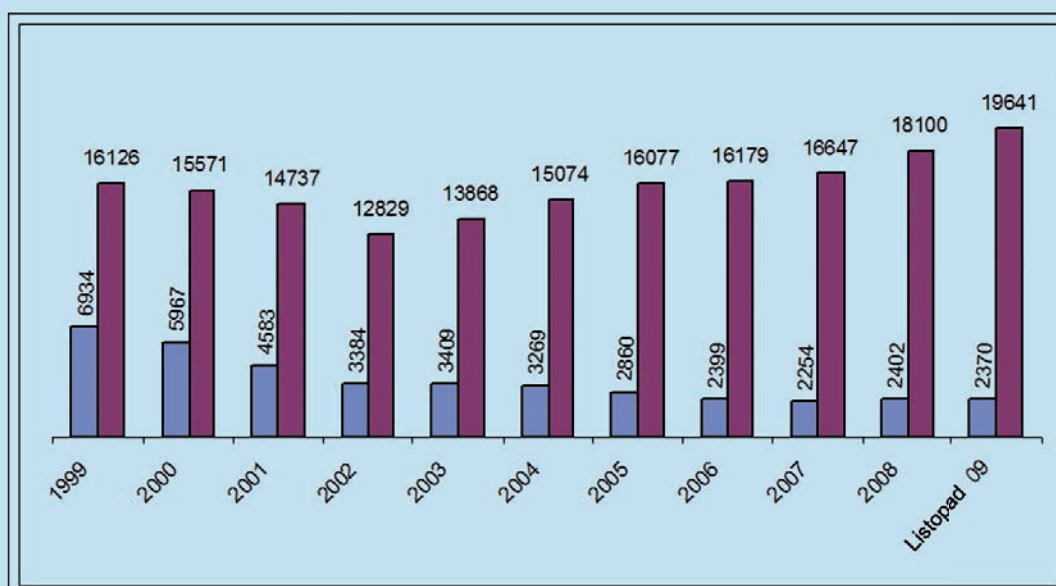
„Obviněným je dvakrát týdně, vždy v pondělí a čtvrtek, zajištěno koupání v teplé vodě. Běžné cely jsou pro denní očistu vybaveny umyvadlem se zástěnou a studenou vodou. Toalety jsou rovněž umístěny na celách a vybaveny zástěnami.

Všem obviněným jsou nabízeny aktivity vedené odbornými zaměstnanci vazební věznice, jako jsou psycholog, speciální pedagog, pedagog volného času, sociální pracovník či vychovatel,“ říká mluvčí a vedoucí oddělení prevence teplické věznice mjr. Tomáš Kopa. „Jedná se o vzdělávací, preventivně výchovné, zájmové a sportovní aktivity. Největší zájem je o stolní tenis, ten je v letních měsících uskutečňován na čerstvém vzduchu v atriu, dále sledování TV na celách nebo ve víceúčelové místnosti, so-

ciální minimum, drogovou prevenci, biblioterapii a arteterapii,“ dodává. Do věznice dále docházejí zástupci církví. Největší pozornost je věnována mladistvým a mladým obviněným, u kterých je hlavním cílem aktivit snaha pomoci neztratit kontakt s běžným životem a eliminovat jejich další kriminogenní jednání, snížit negativní dopady výkonu vazby, nezanedbatelným úkolem u mladistvých je vytvořit podmínky pro ukončení základního vzdělání.

Vývoj počtu odsouzených a obviněných za deset let

Jak to dělají jinde

Výkon a reforma vazby v Maďarsku a na Slovensku

V Maďarsku jsou obvinění umísťováni do vazebních (okresních) věznic. Ve dvou případech jsou umístěni ve věznicích pro výkon trestu, neboť v daném okrese potřebné zařízení není, a to je v Szegedu a v Balassagyarmatu. V zásadě by měl být rozdíl mezi tím, kolik prostoru má být vyčleněno obviněnému a kolik odsouzenému, ale vzhledem k aktuální přeplněnosti v maďarských věznicích to lze realizovat jen na několika místech. Celové dveře na vazebních oddílech a ve vazebních věznicích jsou obvykle zamčené, ale existují výjimky jako například ve Veszprémské vazební věznici, kde jsou cely odemčené a obvinění se pohybují v bezdrogové zóně.

Programy zacházení pro obviněné se týkají především vlastního rozvoje, řešení konfliktů a potlačování agre- sivity.

Průměrná doba vazby v Maďarsku je 87 dní, což je déle než v ČR. Obvinění se v Maďarsku mohou koupat jednou týdně, častěji pokud pracují v prašném či jinak znečištěném prostředí,

častěji se také mohou koupat mladiství a ženy.

Slovenská vězeňská služba zdůrazňuje, že vazba je institut zajišťovací, a nikoliv sankční, proto se klade velký důraz na zachovávání lidské důstojnosti. Vazba proto předpokládá omezení těch práv obviněného, která se vzhledem k účelu vazebního stíhání nebo samotnému výkonu vazby nemohou uplatňovat.

Obvinění jsou ubytováni na celách o velikosti 3,5 m², u žen a mladistvých jsou to 4 m². Pokud by se významně zvýšila přeplněnost zařízení, lze tuto prostorovou kvótu snížit. Každý obviněný má k dispozici lůžko s matrací, podhlavníkem, dekou a ložním prádlem a židli. Dále musí být na cele stůl, umyvadlo s pitnou vodou, rozhlas, elektrické osvětlení i signalizační hlásič. Cely musí být rovněž vybavena odděleným sociálním zařízením a na uložení osobních věcí zde musí být uzamykatelná skříňka. Další předpisy pochopitelně regulují osvětlení, větrání, vytápění a podobně. Pokud se jedná o bezpeč-

nostní celu, musí být vybavena mřížemi za celovými dveřmi a z vnitřní strany okna. Vybavení cely musí být připevněno k podlaze. Cely tohoto typu jsou obvykle jednomístné nebo dvojímístné. Podle potřeb obviněných se zřizují kuřácké a nekuřácké cely, přičemž nelze umístit nekuřáka do kuřácké cely. Pokud není technicky možné zajistit rozdělení cel na kuřácké a nekuřácké, vyhradí se pro kouření speciální prostor.

Také na Slovensku existuje diferencovaný výkon vazby. V oddělení vazby se zmíněným režimem vazby se obviněný může v určeném čase volně pohybovat a stýkat se s ostatními obviněnými. Součástí oddělení se zmírněným výkonem vazby jsou i společné kulturní místnosti, prostory pro zájmovou a sportovní činnost, učebny, místnosti samoobslužných aktivit a podobně. O zařazení obviněného do zmíněného režimu rozhoduje ředitel věznice, zhruba za stejných podmínek jako je tomu i u nás.

red

Extramurální aktivity nejsou jenom výlety

Petr Maňaska

Cílem projektu rozšiřování nabídky extramurálních aktivit je upevňování pracovních návyků odsouzených mimo věznici, změna stereotypů života a jejich přizpůsobení v kvalitativně jiný přístup k životu a společnosti, uskutečňované v rámci přípravy na konec výkonu trestu a na život po propuštění.

Vychovatelé i další odborníci usilují o zvýšení počtu zaměstnaných odsouzených formou veřejně prospěšných prací a o změnu pohledu veřejnosti na činnost Vězeňské služby České republiky při zajišťování účelu a efektu výkonu trestu odnětí svobody. Obecně platí, že práce napomáhá, jako jeden z výchovných prvků, k resocializaci každého jedince. Postoj odsouzeného k práci může být i ukazatelem jeho postoje k normám společnosti. Práce může také ovlivnit osobnostní vlastnosti odsouzeného, jako je například zodpovědnost, vůle, vytrvalost, disciplína, svědomitost apod. To se vězeňská služba snaží naplnit formou veřejně prospěšných prací, prováděnou na základě požadavků orgánů samosprávy místních obcí, obecně prospěšných společnos-

tí, zájmových organizací a sdružení působících v regionu věznice. Odsouzení v červenci 2009 pomáhali v nejstarším kostelíku na Mostecku v Bedřichově Světcí. Vykonávali zde pomocné práce v kostele sv. Jakuba a jeho okolí. V těchto dnech pracují vybraní odsouzení na úpravě sportovního hřiště a opravách hřbitovní zdi v obci Kozly. Další skupina šesti odsouzených pracuje na opravách poničeného kostela svatého Šimona

a Judy v Lenešicích. Zde provádějí výkopové práce kolem kostela na místě zřícené kostelní věže. Právě ve výkopech se bude dělat betonové zpevnění, které je nutné pro vylepšení statiky celého kostela. Jak uvedl Zdeněk Plaček z Lenešického okrašlovacího spolku bude jen zpevnění základů poničeného kostela stát 1,2 milionu korun. Odsouzení pracují dobrovolně a bez nároku na finanční odměnu.

Příroda probudila v odsouzených svědomí

Na začátku září dostala další pětice odsouzených z věznice Ostrov šanci dokázat, že je pro ně možná cesta k vlastní odpovědnosti. V rámci extramurálních aktivit byla vybrána skupinka odsouzených, zařazených do specializovaného oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním psychotropních látek a bylo jim umožněno absolvovat výlet za krásami Krušných hor v doprovodu pracovníků věznice.

Výlet byl zároveň oceněním aktivního přístupu k plnění celého programu specializovaného oddělení u odsouzených, splňujících podmínky pro opuštění věznice. Odměnou byla nejen možnost opustit na krátký čas bránu vězeňského zařízení, ale také nádherné slunečné odpoledne, které účastníky provázelo po celou dobu pobytu mimo šedivé vězeňské prostředí.

Turisté vyrazili na pěší túru, aniž by věděli, kde je vlastně čeká cíl. Trasa byla překvapením a byla plánována tak, aby odsouzení nejen poznali krásu přírody v okolí Ostrova, ale zároveň si změřili své fyzické síly. Čekal je více než hodinový výstup na vyhlídku, která je dominantou brány do Krušných hor ve směru na Boží Dar, zvaná Popovský kříž. Za fyzickou námahu byli následně odměněni skutečně úžasným výhledem do celého karlovarského kraje. Počasí přálo, a tak všichni s nadšením přivítali

možnost využít místního tábořiště. A za malou chvíli již kývání proutků nad ohněm signalizovalo nadcházející hodování: Není nad upečený buřtík s krajícem čerstvého chleba! No a pak už jen dle junáckých zásad uklidit ohniště, zahladit stopy civilizace a výletníci vyrážejí zpět.

Vlastně ne tak úplně zpět, ještě je čeká setkání s dávnou minulostí. Po chvíli hledání dorazili na planinu, kde již něco kolem 600 let pevně stojí strážce dějin Popova a okolí – majestátní jasan, strom roku, vysoký 32 metrů a v obvodu dosahující přes šest metrů. Byl to skutečný zážitek, který může poskytnout opravdu jen matka příroda.

Při zpáteční cestě se často ozývalo, že tento krátký pobyt na svobodě byl cestou k velkému zpytování nad tím, co je a co bylo. Byl to pěkný výlet nejen za krásami přírody, ale také za vlastním zamyšlením. Upřímné poděkování odsouzených po návratu patřilo organizátorovi akce, speciálnímu pedagogovi Jiřímu Vorlovi, a dalším z doprovodu: psycholožce Vladimíře Rambouskové a speciálnímu pedagogovi Luboši Svobodovi.

red

Rekvalifikační kurzy pro odsouzené

Petra Bělíková

V průběhu měsíce se v kynšperské věznici konaly ve spolupráci s akreditovaným školicím střediskem Lesma, spol. s r. o. se sídlem v Krnově týdenní rekvalifikační kurzy pro odsouzené: kurz pro obsluhu křovinořezu, kurz pro obsluhu křovinořezu a benzínové sekačky a základní kurz pro práci s přenosnou řetězovou motorovou pilou. Do prvně jmenovaného kurzu se mohlo přihlásit 15 odsouzených, do dalších dvou pak po deseti.

Kurzy byly rozděleny na teoretickou a praktickou přípravu a ověření získaných znalostí a dovedností a byly zakončeny závěrečnou zkouškou. Úspěšní absolventi získali osvědčení – certifikát pro práci s jednotlivými stroji s celoživotní platností a průkaz kvalifikace, ze kterého není zřejmé, že byl získán ve věznici. Náklady na kurz hradila plně Vězeňská služba ČR z účelově vázaných prostředků na prevenci kriminality. Přihlásit se do kurzů mohli odsouzení s dokončeným základním vzděláním, kteří splňovali podmínky zdravotní způsobilosti a jejichž termín k výstupu z výkonu trestu byl stanoven až po ukončení kurzu.

Praktická výuka probíhala přímo v areálu věznice a odsouzení se naučili odbornému vyžínání travin, vyřezávání křovin, manipulaci se dřevem, pěstebními pracemi s motorovou pilou aj. Naučili se stroje obsluhovat a udržívat, provádět různé druhy řezů a získali rovněž základní orientaci pro kácení ojediněle rostlých stromů a pro práci v prořezávkách. Získání jakékoliv užitečné kvalifikace je pro odsouzené velmi významné, protože zvyšuje jejich šanci k uplatnění na

Sdružení pro probaci a mediaci v justici (SPJ) zahájilo počátkem října ve Věznici Kynšperk nad Ohří pátý ročník Motivačního programu ZZ (Získej zaměstnání).

Motivační program probíhá aktuálně v rámci projektu Život po vězení, který je spolufinancován v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR. Realizátorem projektu je Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. a jeho partnerem je také Vězeňská služba ČR.

Program je určen osobám ve výkonu trestu odnětí svobody a klientům středisek Probační a mediální služby ČR ve věku od 18 let, které souhlasí se zařazením do programu a splňují stanovená kritéria. Program je vhodný i pro recidivující klienty a klienty bez závažné psychiatrické diagnózy

Získej zaměstnání již popáté v Kynšperku

a závislosti na drogách či alkoholu. Projekt se snaží o zohlednění výchozího diskursu restorativní (tzv. obnovující) justice. Usiluje o co nejširší propojení pohledu pachatele s pohledem oběti a společnosti. Součástí procesu je vedení pachatelů k tomu, aby pochopili důsledky svého chování a vzali za své jednání odpovědnost; zároveň jsou podporováni v úsilí o změnu a integraci do společnosti. Program využívá principů kognitivně behaviorální teorie, která spočívá v popsání nežádoucích a naučení žádoucích způsobů chování a ve změně postojů a hodnocení, jež se nakonec promítne do rozhodování a výsledného jednání klienta v rizikových situacích. Jeho cílem je pomocí strukturovaného programu vytvořit pachatelům příležitost zamýšlet se nad důsledky trestného činu pro něj, oběť a společnost a označit rizikové situace, které

vedly ke spáchání trestné činnosti. Program si klade za cíl posílit silné stránky klientů a naučit je nové způsoby chování vedoucí k dosažení cílů bez konfliktu se zákonem a snížit tak riziko jejich recidivy, napomáhat jejich návratu do společnosti a chránit společnost.

Program probíhá interaktivní zábavnou formou a je rozložen do 12 týdnů. Je plánováno 12 skupinových setkání, vždy 1 x týdně po 2 hodinách. Vedou ho lektorky Miroslava Grosšová a Lucie Rindzáková. Koordinaci programu ve věznici zajišťuje sociální pracovníce Věra Jirásková.

Programem prošlo od roku 2005 ve zdejší věznici 77 odsouzených, 67 z nich se podařilo kurz dokončit. Současný běh navštěvuje 7 odsouzených a jeho závěr je stanoven na prosinec letošního roku.

Program umožní klientům:

- naučit se zvládnout přechod z vězení na svobodu,
- rozpoznat, co je možným zdrojem problémů v jejich životě a umět je řešit,
- vyrovnat se s minulostí a pobytem ve vězení a najít způsob, jak začít znovu,
- zorientovat se v současné situaci na trhu práce,
- naučit se dovednosti potřebné k tomu, aby uspěli při hledání zaměstnání,
- naučit se jednat s úřady a zaměstnavateli.

Desetiletí léčby závislostí v Opavě

Jan Bernard
Dagmar Slaná

Na čtyři desítky hostů se začátkem října sešly v opavské věznici, aby zhodnotily desetiletou činnost jejího specializovaného oddělení pro léčbu závislostí. Mezi přítomnými hosty byli jak zástupci generálního ředitelství, tak institucí, které se podílejí na převýchově a léčbě odsouzených.

Pozvání přijala i ředitelka věznice ve Světlé nad Sázavou, předseda soudu, okresní státní zástupce, zástupce probační a mediační služby a také bývalí zaměstnanci oddělení. Úspěchem byla přítomnost tří odsouzených žen, které tímto oddělením v minulosti prošly a u nichž se díky výborné práci terapeutického týmu se u nich podařilo dosáhnout rozhodnutí změnit život a abstinovat i v civilním životě. Práci s těmito lidmi přiblížili ve svých vystoupeních psycholog oddělení Jan Bernard, terapeutka Mária Killnarová, speciální pedagožka Marta Hozová a lékařka psychiatrické léčebny MUDr. Lenka Tatarková, která s oddělením úzce několik let spolupracuje. Vývoj celé historie nastínil ředitel Ivo Turok. Přítomní odborníci se shodli, že v opavské věznici pracuje se závislými odsouzenými kvalitní terapeutický tým, který je pacientům dostupný i po propuštění. V případě nařízeného ochranného léčení bylo již v minulosti přistupováno ke spojení léčby a výkonu trestu odnětí svobody. Ex-

perimentálně byla tato léčba zavedena v roce 1966 v Praze a následně v dalších věznicích. V opavské věznici padlo rozhodnutí zřídit specializované oddělení právě před deseti lety. Pro zpracování programu léčebně výchovného systému, který měl být uplatňován při působení na drogově závislé odsouzené ženy, byl vyčleněn pracovní tým ve složení Magda Hermanová, Karel Furlaga a Marta Hozová, vedený prvním zástupcem ředitele věznice Bohuslavem Burkwiczem.

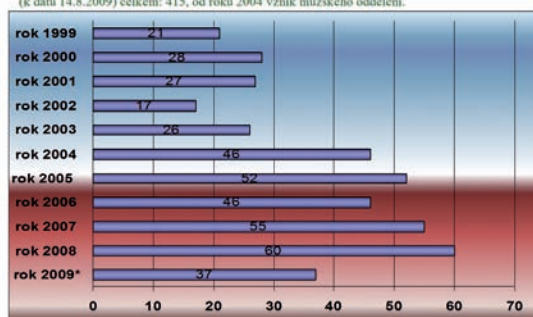
V současnosti jsou tedy tyto formy ochranného léčení:

- protitoxikomanické
- protialkoholní
- léčení pro patologické hráčství

s kapacitou 26 míst pro odsouzené ženy a 30 míst pro odsouzené muže. Délka pobytu na oddělení je minimálně 7 měsíců a maximálně 1,5 roku.

Jeho členové absolvovali studijní stáže v zařízeních orientovaných na resocializaci drogově závislých osob a rovněž byla uzavřena dohoda o spolupráci mezi věznicí a psychiatrickou léčebnou. Uznání a poděkování přísluší psychiatru MUDr. Iljovi Sokolovi, CSc., který externě dlouhodobě ve specializovaném oddělení působil. Otevřeno bylo 1.7.1999 a o pět let později bylo toto úspěšně fungující oddělení rozšířeno o léčbu závislostí u dospělých odsouzených mužů.

Statistika ženy a muži
Přehled příchozích klientů na oddělení celkem za rok
(k datu 14.8.2009) celkem: 415, od roku 2004 vznik mužského oddělení.

Klubová činnost v oddělení závislosti

Mária Killnarová

Klubová činnost v pojetí zdravotnictví představuje setkání bývalých absolventů léčby s lidmi aktuálně se léčícími. Sehrává významnou terapeutickou roli v léčbě lidí postižených onemocněním, které se obecně považuje za „nevyléčitelné“ či mající špatnou prognózu. Jedná se tedy o přátelské setkání lidí se stejným onemocněním.

Budeme-li uvažovat například o onkologicky nemocných, psychotických, lidech závislých na omamných látkách, gamblerech apod., vždy půjde v léčbě těchto lidí o jejich velký zápas spojený s nejistotou a nevírou v úplné uzdravení, brzdící celý proces léčby. Jedná se vesměs o problematiku spojenou s možností recidivy. Setkání člověka v procesu léčby s člověkem, který ji podstoupil také a následně se dokázal zařadit do normální společnosti a žije plnohodnotným životem, je v léčbě nesmírně motivujícím a posilujícím prvkem, často zásadním. Člověk, který po léčbě dobře funguje, představuje živý příklad toho, že nad nemocí lze zvítězit. Ukazuje na smysl úsilí o vyléčení. V psychoterapii je klubová činnost považována za důležitou součást úspěšného doléčení.

Kluby odsouzených toxikomanek

V době zřízení oddělení v r. 1999 se terapeutický program zacházení odrážel od terapeutického programu AT primariátu PL Opava, kde jsem v té době ještě pracovala jako terapeutka a se specializovaným oddělením ve věznici spolupracovala externě. Mým přestupem do věznice na plný pracovní úvazek v roce 2000 byl model terapeutického programu přejat téměř zcela s přihlédnutím k odlišným podmínkám zařízení a do dnešní doby průběžně aktuálně doplňován dle potřeby.

Ve všech psychiatrických léčebnách je praktikována klubová činnost, jejíž význam je vysoce ceněn. Kluby pacientů s abstinujícími toxikomany či alkoholiky jsou pořádány dle možností a specifík jednotlivých léčeben, zpravidla jedenkrát měsíčně. Forma klubu závisí na konkrétních odděleních a jejich terapeutech.

V léčbě závislých odsouzených žen tato terapeutická aktivita chyběla a pro svůj neocenitelný význam v léčbě nemohla být opomenuta. Hledaly se možnosti a cesty k jejímu uplatnění.

V roce 2002 se uskutečnil první klub léčících se odsouzených žen s abstinujícími ženami, které ve specializovaném oddělení absolvovaly protitoxikomanickou léčbu a byly propuštěny

z výkonu trestu. Ze 70 pozvaných se zúčastnily čtyři abstinující ženy. Od té doby jsme klub pořádali jedenkrát ročně. Účast abstinence měla stoupající tendence a v roce 2007 i 2008 se zúčastnilo až 13 bývalých odsouzených, které po léčbě úspěšně abstínují.

Přes potvrzenou účast před žádným klubem nebylo jisté, jestli se vůbec někdo dostaví, jestli bývalé odsouzené budou ochotné vrátit se do věznice, i když za tímto účelem. Většinou se dostavila jen polovina těch, které účast přislíbily.

Jak vypadají klubová setkání?

Klubů se zúčastňují odsouzené aktuálně podstupující léčbu i odsouzené vykonávající zbytek trestu odnětí svobody v jiných odděleních po absolvované léčbě, dále hosté a celý pracovní tým specializovaného oddělení (vedoucí VT, zástupci vedení, specialisté, vychovatelé, externí zaměstnanci - psychiatr a sestra).

Podstatou klubového setkání je sdělení abstinujících hostů v několika hlavních bodech:

1. Představení se (celková doba závislého chování, stručný průřez života od propuštění z výkonu trestu, délka abstinence).
2. Praktické výhody vlastní abstinence.
3. Vypořádání se s existenčními problémy – bezprostředně po výstupu z výkonu trestu a dále v průběhu měsíců či let (rodina, zaměstnání, celkově zařazení do společnosti, dodržování PM programu, byl-li stanoven, udržování kontaktu s psychiatrickou ambulancí atd.).
4. V čem spočívá jejich osobní úspěšná abstinence – vlastní zkušenosti se zvládáním rizik, zacházení se svými spouštěči a cravingem.
5. Vzpomínky na léčbu ve specializovaném oddělení v rovině příjemných a nepříjemných prožitků, co je nejvíce oslovilo, případně co dokázaly ocenit až dodatečně.
6. Osobní doporučení odsouzeným ženám v rámci efektivního vypořádání se s problematikou závislosti.

Sdělení hostů ústí v diskusi všech zúčastněných. Velmi zajímavá a pro všechny oslovující bývají sdělení propuštěných ods., kteří klubová setkání absolvovali opakovaně (např. všechny kluby navštívila opavská bývalá odsouzená, u které lze vysledovat vzrůstající kvalitu života rok od roku) a pro ostatní znamenají velkou inspiraci. Dojmy, poznatky, závěry ze setkání zpracovávají odsouzené ženy v léčbě následující týden u ranních komunit a hloubkově v psychoterapeutických skupinách.

Z praxe vyplývá, že pro abstinující hosty je účast na klubu rovněž významná v rámci posílení motivace k další abstinenci. Je to důležité pro utvrzení se ve vědomí výhod, které jim abstinence poskytuje. Zanedbatelné není ani uspokojení potřeby dávání, užitečnosti. Každá klientka má z minulosti zážitek z přijímání v rámci klubového setkání v průběhu své vlastní léčby.

Na první pohled by se účast abstinujících mohla jevit až zanedbatelně nízká. Vezmeme-li v úvahu vzdálenost, obětování vlastního času i svých finančních prostředků, nelze jinak než vysoce ocenit ochotu všech, které se dostaví. Devadesát procent z odpovědí pozvaných uvádí důvod své neúčasti špatnou finanční situaci. Nehledě k tomu, že pro odsouzené v léčbě by měl klub význam i v případě, že by se dostavila pouze jedna abstinující, neboť by představovala živý příklad toho, že abstinence se zvládnout dá.

Jaké výsledky kluby přinášejí?

Každoročně, již sedm let, k pozvánkám na klubové setkání přikládám malou anketu k vyplnění a navrácení i v případě neúčasti. Anketa plní účel orientačního zmapování efektivity léčby v oddělení specializovaném pro výkon ochranných léčení. Výsledky ankety představují neověřená data, a jinak to ani nejde, vykazují úspěšnost léčby každoročně s malými odchylkami v průměru 30%. Nemožnost ověření dat nutí ke strážlivému náhledu na tyto výsledky. Vzhledem k problematice závislosti si však můžeme dovolit usuzovat, že závislý člověk v relapsu není zcela funkční, a tudíž vyplněnou anketu lze brát v potaz a oprávněně se domnívat, že byla vyplněna v abstinenci a věrně. U závislých lidí má první léčba efekt trvalého charakteru spíše výjimečně. Častěji se stává, že po léčbách dochází k recidivám a někteří léčbu podstupují opakovaně. Výsledky léčby ve specializovaném oddělení pro výkon ochranných léčení v Opavě ukazují na smysl léčby závislých lidí v průběhu výkonu trestu.

Léčba závislostí během výkonu trestu přináší finanční úspory

Jan Bernard

Léčbu ve specializovaném oddělení absolvují odsouzení, kteří mají léčbu nařízenou soudem, i odsouzení, kteří mají zájem léčbu absolvovat dobrovolně. Cílem je postupná přeměna životního stylu odsouzených a jejich možnost začlenit se opět do společnosti.

Klientela sestává z lidí závislých na návykových látkách, kteří nějakým způsobem páchali trestnou činnost, většinou za účelem získání finančních prostředků na svou drogu, nebo porušili zákon pod vlivem návykové látky. Jde o lidi, které formovala závislost svými negativními jevy až po odnětí svobody. Proces trvající většinou několik let, v průběhu kterých zdevastovali nejen své zdraví, ale i charakter a postupně se mnozí propracovali k tomu, že se jich rodina zřekla. Při příchodu do léčby se mnohdy netají tím, že jsou za uvěznění, a tím vykročení z kruhu závislosti, i když nedobrovolně, vděční. Z našich zkušeností je patrné, že teprve asi po 5 až 6 měsících se mění přístup odsouzených k léčbě, a ti získávají náhled na svou závislost a jsou otevření ke změně stylu života. Veřejnost má často názor, že odsouzení jsou lidé, které léčit je mrháním času a peněz na úkor slušných lidí.

Dovolím si však oponovat:

Na našem oddělení pro léčbu závislých odsouzených je většina klientů po příchodu nemotivovaná k léčbě, a natož k abstinenci. Dle zkušeností teprve po půl roce terapeutické a režimové práce se pomalu postojí u více než poloviny klientů mění. K tomu také napomáhají extramurální terapeutické aktivity. Příkladem takovéto účinné aktivity jsou například akce s Ústavem sociální péče – Marianum, kdy odsouzení hrají pro postižené děti divadlo nebo jim dělají doprovod při výletech. Po absolvování léčby se pak někteří naši bývalí odsouzení klienti ozývají z civilního života a k radosti nás všech hovoří i o těchto zkušenostech, které přispívají k tomu, že dnes žijí bez páchaní trestné činnosti a bez potřeby brát drogy či podléhat jiné závislosti. Jde především o snížení sociálně patologických jevů, které souvisejí se závislostí jako například:

- snížení rizika páchaní trestné činnosti,
- zmenšení úrazovosti a nákladů s tím spojených,
- schopnost vrátit se do pracovního života.

Myslím, že návrat bytí i jen malé části těchto závislých osob do společnosti je i ekonomicky dostatečnou hodnotou pro odůvodnění existence nejen tohoto specializovaného oddělení

Přímé ekonomické přínosy:

- ústavní psychiatrická léčba – lůžko/den byla v minulosti v průměru 1 000,- Kč,
- v současnosti je průměr 1 100,- Kč,
- průměrná doba léčby závislých osob v psychiatrické léčebně je kolem 90 dní,
- za dobu existence našeho oddělení bylo zde ukončeno 173 ochranných ústavních léčeb,
- celková úspora nákladů za vykonané ústavní ochranné léčby během dosavadního fungování našeho oddělení činí: 15 570 000,- Kč,
- celková úspora nákladů za všechny vykonané léčby (i dobrovolné) činí: 37 350 000,- Kč.

Lenka Tatarková z psychiatrické léčebny Opava říká:

Ve výkonu trestu je na léčbu víc času

Dagmar Slaná

Vedle našeho specializovaného oddělení působíte i v opavské psychiatrické léčebně. Zkuste srovnat, jak léčba probíhá tam a u nás.

Mohu jednoznačně potvrdit velký přínos nařízené ústavní léčby přímo ve výkonu trestu odnětí svobody z těchto důvodů, a to z těchto důvodů: V léčebně je průměrná doba léčby asi tři měsíce, ve věznici je to průměrně jeden rok. Delší doba psychoterapeutického působení samozřejmě příznivě napomáhá vyšší motivovanosti závislých k abstinenci.

Ve vězení je tedy abstinence snazší...

Ano. Pokud klient nastoupí nařízenou léčbu až po výkonu trestu, je často přesvědčen, že dokáže abstinovat bez odborné pomoci, když abstinoval i ve vězení. Zcela při tom opomíjí efekt chráněného a kontrolovaného prostředí věznice. Bez dlouhodobé edukace se totiž zvyšuje riziko recidivy.

Jak působí další výchovné vězeňské programy na tyto pacienty?

Ten vliv je velký. Bohužel mezi perso-

nám i pacienty léčeben panuje přesvědčení, že závislí s nařízenou léčbou jsou k abstinenci motivováni jen formálně, tedy pod tlakem represe, a nikoliv z vlastního přesvědčení. To může znesnadnit úvod do léčby. Léčebně výchovné programy ve specializovaném oddělení ale zahrnují i práci s vinou závislých, detailní pomoci v začlenění se zpět do společnosti. Navíc vytvářejí všem trestaným rovnocenné prostředí, což není v možnostech léčby na svobodě v léčebně.

Takže léčbu závislostí ve výkonu trestu z odborného hlediska podporujete?

Rozhodně. Všechny tyto aspekty, a je jich jistě i více, mě přesvědčují o potřebnosti a troufám si říci i nezastupitelnosti léčby závislosti přímo ve výkonu trestu odnětí svobody. Závislí tu mají větší šance v boji s drogami, pokud u nich došlo k osobnostnímu růstu, přijetí odpovědnosti za své činy a pokud se rozhodli změnit svůj život.

Reintegrační program Plus (RP Plus)

Gabriela Rulíková
Lenka Ouředníčková

Sdružení pro probaci a mediaci v justici již několik let spolupracuje s Vězeňskou službou ČR při realizaci komplexního Reintegračního programu Plus. V úvodu této spolupráce se jednalo o realizaci Motivačního programu ZZ (Získej zaměstnání), který vychází z úspěšného švýcarského programu Probační služby a oddělení výkonu trestů kantonu Curych oceněného v roce 2004 cenou Community Awards.

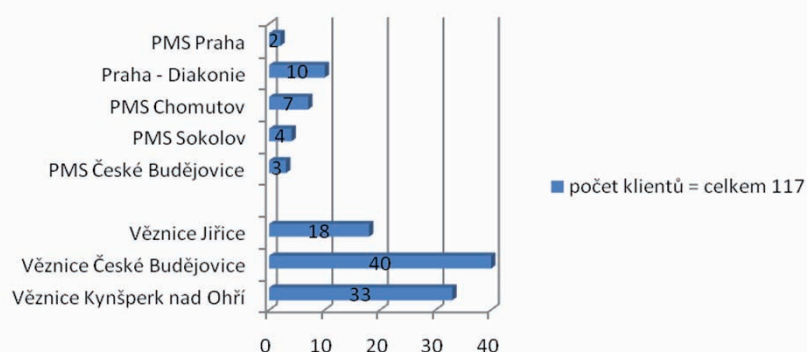
Motivační program ZZ, který realizuje Sdružení pro probaci a mediaci v justici úspěšně již od roku 2004, umožňuje klientům naučit se zvládat přechod z vězení na svobodu, rozpoznat, co je možným zdrojem životních problémů a jak je efektivně řešit. Účastníci programu by se měli naučit jak se vyrovnat s minulostí a pobytem ve vězení, jak začít nový život, zorientovat se v současné situaci na trhu práce, naučit se dovednosti potřebné k úspěšnému hledání zaměstnání, jednání s úřady a zaměstnavateli. Program je rozložen do 12 týdnů a v jeho rámci se uskuteční 12 skupinových setkání, vždy jednou týdně po dvou hodinách.

Program vedou dva lektori, a to zábavnou formou – budete se moci aktivně zapojovat a sami si vše vyzkoušet.

Program byl ověřen ve dvou věznicích (České Budějovice a Kynšperk nad Ohří) a na dvou střediscích Probační a mediační služby ČR (Sokolov, České Budějovice) pro klienty podmíněně propuštěné s dohledem. Další uplatnění našel Motivační program ZZ ve věznici Jiřice, kde v roce 2007 proběhly dva běhy tohoto programu. V rámci těchto dvou běhů byla pilotně ověřena návaznost účasti klienta na Motivačním programu ZZ ve vězení a následná spolupráce těchto klientů s vyškoleným laikem (mentorem) v době, kdy byl klient propuštěn z vězení. Za dobu realizace program úspěšně absolvovalo 117 klientů.

Motivační program Získej zaměstnání (ZZ) může být ve věznicích realizován samostatně, nebo jako součást RP Plus. Momentálně program probíhá ve Věznici Kynšperk nad Ohří a Věznici Horní Slavkov.

Motivační program ZZ (Získej zaměstnání) v letech 2006 - 2008

Graf. č.1.: Motivační program ZZ (Získej zaměstnání) v letech 2006 – 2008, Zdroj: statistiky Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s.

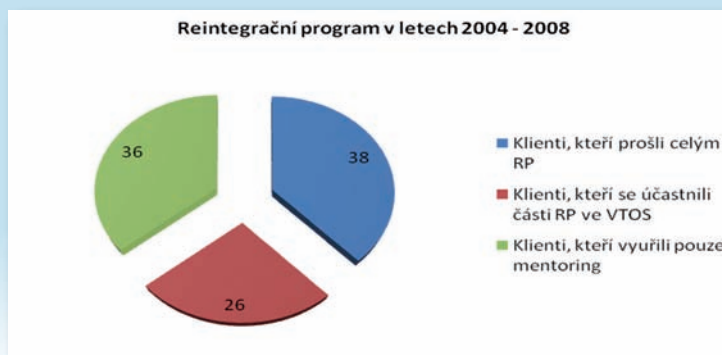
Projekt Šance

Dalším významným bodem v rozvoji spolupráce Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s. s Vězeňskou službou ČR byl projekt Šance, v rámci kterého byl vytvořen a pilotně ověřen komplexní Reintegrační program pro klienty, kteří jsou ve VTOS. Projekt Šance byl realizován 10 partnerskými organizacemi a spolufinancován ESF a státním rozpočtem ČR v rámci iniciativy EU Equal a byl realizován v letech 2004 – 2008.

Reintegrační program pracuje s klienty před propuštěním z VTOS i po něm. Soustředí se zejména na podporu sociálních kompetencí a pracovních návyků klientů a pomáhá jim při vyhledávání pra-

covních příležitostí. Jedinou Reintegračního programu spočívá v kontinuálnosti a komplexnosti aktivit. Klienti vstupují do programu už ve VTOS a práce s nimi pokračuje i po jejich propuštění. Reintegrační program tedy umožňuje klientům absolvovat všechny nebo jen vybrané aktivity. Důraz je ovšem kladen na to, aby klienti absolvovali všechny nebo alespoň převážnou většinu aktivit, jelikož vnímáme sílu a účinnost programu především v propojování a navázání jednotlivých aktivit. Reintegrační program vznikl a byl ověřen ve věznicích Bělušice, Jiřice, Vlnařice a Světlá nad Sázavou. Za dobu realizace projektu Šance prošlo programem 99 klientů.

Spojením Motivačního programu ZZ (Získej zaměstnání) a Reintegračního programu vznikl Reintegrační program Plus. V současnosti probíhá kompletní Reintegrační program Plus ve Věznici Horní Slavkov a Nové Sedlo. Realizace programu probíhá v rámci projektu Život po vězení: Reintegrační program Plus pro příslušníky romské komunity. Projekt je spolufinancován ESF z prostředků Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Graf č. 2.: Reintegrační program v rámci projektu Šance, Zdroj: statistiky Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s.

Projekt Najdi si své místo

V rámci projektu Najdi si své místo byly s nabídkou programu pro období let 2009 – 2010 osloveny také další věznicí: Pankrác, Všehrdy, Ruzyně, Jiřice a Světlá nad Sázavou. V listopadu tohoto roku se konaly kurzy k řešení zadluženosti ve věznicích Praha Ruzyně, Všehrdy a Jiřice. Dále byla zahájena spolupráce s věznicí Jiřice v oblasti mentoringu, tj. spolupráce klienta po propuštění s vyškoleným laikem. Další zapojení uvedených věznic v letech 2010 – 2011 je v jednání. Projekt Najdi si své místo byl podpořen v rámci Operačního programu Praha Adaptabilita, který je spolufinancován Magistrátem hl.m.Prahy a Evropským sociálním fondem.

Reintegrační program Plus je určen pro klienty a klientky VTOS (vstupující do programu 6 – 8 měsíců před propuštěním). Předpokladem pro zařazení je silná motivace klienta ke změně. Dílčí části programu jsou využitelné například pro klienty Probační a mediační služby ČR, sociálních kurátorů či oddělení sociálně právní ochrany dětí.

Aktivity RP Plus realizované ve výkonu trestu odnětí svobody

1. Výběr klientů a mapování potřeb

První část Reintegračního programu Plus se skládá ze skupinových setkání a individuálních rozhovorů s odsouzenými. Cílem této části je vybrat klienty se zájmem o změnu dosavadního životního stylu a nabídnout jim cestu, jak toho dosáhnout. V rámci individuální práce je pak každý klient veden ke stanovení si vlastního individuálního plánu aktivit, jehož realizace je následně podporována v dalších modulech Reintegračního programu Plus.

2. Programy zaměřené na rozvoj znalostí a dovedností klienta

Tato aktivita obsahuje dvě oblasti činností. První je právě Motivační program ZZ (Získej zaměstnání), který je ověřeným a komplexním způsobem motivace klientů, jež zároveň rozvíjí klientovy dovednosti a znalosti.

Motivační program ZZ vede klienty k aktivnímu řešení jejich životní situace, změně zažitých nekonstruktivních vzorců chování a k posilování dovedností pro získání a udržení si zaměstnání. Využívá k tomu kognitivně – behaviorální metody a nástrojů řízené diskuse, zprostředkování informací, hraní rolí a nácviku prosociálního chování.

V rámci Reintegračního programu Plus se k Motivačnímu programu ZZ připojuje ještě kurz právního minima a poradenství k řešení zadluženosti a finanční gramotnosti. Kurz informuje o problematice dluhů (vznik, předcházení či nárůst zadluženosti, prostředky řešení zadluženosti a právní rámec exekucí), podává také právní rámec práv a povinností v pracovních vztazích.

Na kurz navazuje právní poradna na dálku, věnující se především zadluženosti, jež se týká drtivé většiny klientů.

3. Příprava klientů na uplatnění se na trhu práce

Obsah této části tvoří:

- rekvalifikační kurzy ve výkonu trestu odnětí svobody (dle možností věznic, aktuálního stavu na trhu práce a preferencí klientů – úspěšně byly realizovány např. rekvalifikační kurz vysokozdvizný vozík),
- systematická spolupráce se zaměstnavateli (mapování vhodných zaměstnavatelů, odbourávání bariér pro zaměstnávání klientů),
- náborů zaměstnavatelů ve věznicích.

4. Doplnkové rozvojové aktivity

Do reintegračního programu Plus je možno dodávat další aktivity pro odsouzené, které vycházejí z možností a potřeb věznic.

Patří sem například práce v truhlářských a keramických dílnách.

Aktivita RP Plus realizovaná po propuštění klienta na svobodu

5. Mentoring

Na aktivity realizované ve výkonu trestu odnětí svobody navazuje činnost mentorů (vyškolených laiků), kteří s klienty naváží kontakt ve věznici obvykle 1 - 2 měsíce před propuštěním a doprovázejí je v prvních měsících života na svobodě.

Hlavním úkolem mentorů je pomáhat klientům řešit jejich problémy po návratu z vězení a posilovat motivaci klientů žít v souladu s normami společnosti a aktivně řešit svou životní situaci.

Mentor pomáhá klientovi především s řešením situace klienta bezprostředně po propuštění, je podporou při hledání zaměstnání a ubytování, hledání vhodných nástrojů pro řešení finanční situace klienta, doprovází klienta na úřady, motivuje klienta k aktivnímu řešení životních problémů legální cestou.

Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s. (SPJ)

Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s. (SPJ) iniciuje a rozvíjí inovační metody prevence kriminality a řešení následků trestné činnosti, které zohledňují zájmy a potřeby obětí, pachatele, případně jejich sociálního okolí.

SPJ se výraznou měrou podílelo na vytváření podmínek pro vybudování Probační a mediační služby České republiky (PMS ČR), a to jak spoluautorstvím zákona o PMS ČR, tak i v oblasti vytváření systému a obsahu vzdělávání úředníků a asistentů PMS ČR jako nové profesní skupiny resortu Ministerstva spravedlnosti ČR.

Za svou činnost získalo SPJ v lednu 2000 na mezinárodní konferenci Probation 2000 v Londýně cenu Community Justice Award v kategorii Pioneer Award.

SPJ v obdrželo červnu 2009 na Justičním fóru v Bruselu zvláštní ocenění za projekt Služba Mentor v prestižní soutěži inovativních projektů v oblasti trestní justice Křišťálové váhy spravedlnosti (Crystal Scales of Justice Award).

V současnosti nabízí SPJ tyto služby: Reintegrační program Plus zaměřený na osoby ve VTOS a po propuštění, službu Mentor určenou klientům PMS ČR hlásícím se k romské menšině, učební programy pro mladistvé pachatele trestné činnosti a vzdělávací kurzy v oblasti komunikace a mediace. V současnosti SPJ připravuje systém umožňující oddlužení motivovaných klientů (sanace dluhů).

Sdružení pro probaci a mediaci v justici děkuje za spolupráci generálnímu ředitelství VS ČR a věznicím, se kterými spolupracuje.

Použitá literatura – brožura Reintegrační program Plus, vydalo Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s. za finanční podpory Evropského sociálního fondu, České republiky a hl.m.Prahy.

V případě zájmu pište své dotazy na mail: zivot@spj.cz

Ve Věznici Rýnovice závodily formule 1

Monika Králová

Ve Věznici Rýnovice budou závodit Formule 1. To je nadpis řady článků v denním tisku, který upoutal snad každého čtenáře. Kdo čekal rychlá kola na dráze a kapacity jako Hamilton a Button, ten se přepočítal. Hlavními hrdiny byli ve čtvrtek 13. srpna 2009 rýnovičtí odsouzení a jejich vlastní modely nejrychlejších závodních aut na světě. Nejvydařenější formule svištěly po 25 metrů dlouhé dráze až 70 kilometrovou rychlostí.

Po roční přípravě a mnohahodinové práci měli odsouzení možnost neoficiálně se zapojit do projektu Formule 1 ve školách. Miniatury formulí si sami navrhli, zkonstruovali, vymysleli povrchovou úpravu. Do počítačových programů zadali přesné parametry a na jejich základě speciální fréza vyrobila z kousku lehkého dřeva finální tvar. Formulí pak na dráze pohněla bombička naplněná CO₂. V počítačové učebně rýnovického vzdělávacího střediska bylo po celý rok plno a všichni účastníci k soutěži přistoupili s plnou vážností. „Práce mě bavila, ale stále jsem nemohl přijít na nejvhodnější tvar. Od něj se totiž od-

víjí rychlost,” podělil se o svou zkušenost odsouzený Roman. „Nakonec jsem vsadil na klasiku, nic rychlejšího už asi nevymyslím,” dodal. „Nejhorší byl program, který imitoval aerodynamický tunel. Pomohl zjistit odpor vzduchu, přítlak k vozovce a nastítnit rychlost modelu. Chtělo to základní znalosti aerodynamiky, která se učí na vysoké škole. Museli jsme si pomáhat vzájemně,” vysvětlil odsouzený Radovan. Soutěže se nakonec zúčastnilo dvacet studentů. Každý s napětím očekával, jestli jeho vlastní model pojede. Nikdo si to, až do soutěžního dne, nedovedl představit.

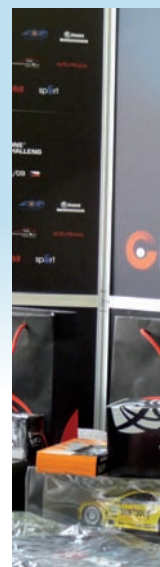
Ve čtvrtek ráno to na chodbách školy bylo jako před maturitou. Každý doplňoval svou prezentaci a nervózně přecházel chodbou ze strany na stranu. Popsat přesný postup práce, předvést konstrukční dokumentaci, to vše zpracovat zábavnou formou a porotě promítnout na projektoru. Pro mnohé to byl úkol nelehký. Pěticeennou porotu tvořil ředitel 3E

Praha Engineering a.s. Josef Malý, projektová koordinátorka BPA sport marketing a.s. Ilona Talašová, ředitel SOU Praha Martin Váňa, vedoucí ŠVS Rýnovice Jindřich Fajfr a 1. zástupkyně ŘV plk. Jitka Čmuhařová. „Někteří zvládli celou práci na výbornou a jejich výkon je naprosto srovnatelný s úspěšnými žáky ostatních středních škol,” vyhodnotil prezentace Josef Malý. Všichni si oddychli.

Ke startu připravit, pozor teď!

Na druhou část, samotný závod na dráze, se odsouzení těšili jako malí kluci. „Mám ho!” „Super!” „Jed!” ozývalo se halou pro praktickou výuku učňů. Zde organizátoři postavili 25 metrů dlouhou dráhu. Formule uháněly po dráze zpočátku šedesátikilometrovou rychlostí v hodině, v cíli až sedmdesátkou. Průjezd dráhou tak trval maximálně dvě vteřiny. Každý soutěžící startoval třikrát. „Jsem zklamaný,” konstatoval odsouzený Roman, „vsadil jsem na klasický tvar,

ale nejelo to tak, jak jsem si představoval. Ale nevzdávám se, do příštího roku to dopiluju. Za ten zážitek to stálo. Je to poprvé, co jsem auto vytvořil a ne ukradl," říká s nadsázkou Roman. Mohlo by se zdát, že šlo jen o zkrácení volné chvíle hrstce odsouzeným. Všichni však museli prokázat hluboké znalosti počítačového modelování a konstruování a za výslednými modely byly stovky hodin práce. A právě o tom hovořila koordinátorka projektu Ilona Talašová při slavnostním závěrečném vyhodnocení. Vítězem byl vlastně každý a každý také získal malý dárek. Ti co se umístili v kategoriích: Nejlepší ústní prezentace, Nejlepší konstrukce modelu a Nejrychlejší model, na předních

místech, obdrželi hodnotné ceny. V dílnách Školského vzdělávacího střediska nevyráběli odsouzení jen dvacítku svých modelů. Pomohli také dvěma školám, které nevlastní frézu. Dva studentské týmy dodaly do věznice potřebná data a odsouzení pro ně polotovary z balzy vyrobili.

Pro odsouzené již tímto dnem soutěž formule 1 ve školách skončila, zapojili se pouze neoficiálně. Vítězové celostátního finále oficiální soutěže však odjedou na Světový šampionát 2010 a budou bojovat o trofej Bernieho Ecclestonea a stipendium na Londýnské univerzitě.

Školské vzdělávací středisko Věznice Rýnovice / dále jen ŠVS/ patří mezi největší a nejstarší ŠVS Vězeňské služby. Hlavním a nosným programem je výuka ve dvouletém výučním oboru obrábění kovů a tříletém oboru obráběč kovů. Každým rokem je do ŠVS zařazeno více jak sto odsouzených a výuční list získá kolem 50 vězňů. V prostorách ŠVS se nacházejí dvě specializované učebny informačních technologií, které jsou využívány v rámci studia učebních oborů i specializovaných kurzů. K dispozici odsouzeným je zde přes dvacet výkonných PC sloužících hlavně pro výuku náročných CAD/CAM technologií v odborných kurzech obrábění na číslicově řízených strojích. Získané vědomosti a dovednosti si mohou prakticky vyzkoušet na školní CNC fréze v dílnách odborného výcviku. V průběhu celého roku jsou rovněž realizovány kurzy základů práce s PC a pro zájemce kurzy tvorby webových aplikací. Třetím rokem je pro odsouzené otevřen rekvalifikační kurz vazač knih, který ročně absolvuje cca 40 odsouzených. Každoročně se studenti rýnovického ŠVS účastní celorepublikové soutěže pro střední odborné školy v počítačovém modelování a konstruování. V letošním roce se odsouzení z Rýnovic umístili na prvním a druhém místě.

Ředitel 3E Praha Engineering a.s. Josef Malý říká:

Absolventi SVŠ získávají dobrou kvalifikaci pro strojírenské obory

Jak vznikla spolupráce s Vězeňskou službou ČR?

Asi před deseti lety jsme zjistili, že existuje nějaké Školské vzdělávací středisko (ŠVS) fungující v některých věznicích v Česku. Tehdy jsme narazili na Oldřicha Krause, mistra odborné výchovy ve ŠVS Rýnovice, který byl spolupráci velmi nakloněn. Ta spolupráce je nyní velmi intenzivní, pravidelně například pořádáme přednášky o počítačovém designu a o využití zařízení, které v Rýnovicích mají. Právě díky tomuto vybavení lze sestavovat i modely formule 1. ŠVS v Rýnovicích nám vlastně samo nabídlo, že nám vytvoří zázemí pro tento projekt ve školách. Studující odsouzení dokonce vyráběli modely pro ty školy, které nemají vlastní výrobní kapacitu. Pro vězně to byla praxe a velká motivace. Navíc se ukázalo, že někteří vězňové dokáží dokonce provést i velmi kvalitní analýzy těchto modelů.

Je nějaké věkové omezení odsouzených, kteří jsou zařazeni do Vašich projektů?

Ne. Na všechny, kteří mají zájem se vzdělávat, pohlížíme jako na studenty bez ohledu na věk. Zajímavé je srovnání s klasickými školami. Já

se říct, že spousta učitelů klasických škol se na studenty ŠVS dívalo skrz prsty z toho pohledu, jak jim může věznice konkurovat. Ale výsledky práce vězňů jsou čím dál lepší a směkám před jejich učiteli za to, jakou odvádějí práci.

Spolupracujete s dnes již bývalými odsouzenými?

Určitě, dokonce někteří bývalí vězni mají velice dobré pracovní postavení. Například jeden, který byl propuštěn asi před třemi lety, zastává velmi významné postavení v nadnárodní firmě v Trutnově a takové výraznější případy jsou ještě minimálně čtyři. A dokonce coby civilní zaměstnanec Vazební věznice Praha-Pankrác je také jeden absolvent Rýnovic a odvádí velice pěknou práci.

Plánujete další spolupráci s Vězeňskou službou ČR?

Určitě. Pro druhý ročník projektu Formule 1 ve školách opět technickým garantem pro Českou republiku, tak bych rád oficiálně do konce listopadu oslovil opět Věznicí Rýnovice, zda by byla ochotna poskytnout znovu technické zázemí. A také teď připravujeme projekt určité motivace pro studenty za mřížemi. Myslím, že se nám daří čím dál víc je v praxi přiblížit reálnému životu. Ti, které to skutečně baví a mají snahu tyto vědomosti využít, to mají po propuštění opravdu jednodušší.

map

Jaké bylo zaměstnávání vězňů před padesáti lety?

Ludmila Kurdíková

Zaměstnávání vězňů je dnes jednou z hlavních priorit vězeňské služby, ale podobně tomu bylo i v minulosti. I před padesáti lety byla například pracovní neschopnost vězňů jednou z hlavních příčin nedostatečné zaměstnanosti odsouzených. Svědčí o tom dnes už historické záznamy v archivu znojemské věznice.

Krajský prokurátor si při prohlídce trestního ústavu pro ženy ve Znojmě 21. červenec 1951 poznamenal: „Hlavním účelem mé prohlídky bylo zjistit, jaký je stav vězňů – žen, na které by se vztahoval výnos ministra spravedlnosti týkající se zaměstnávání. Bylo zjištěno, že se sice v trestním ústavě nacházejí vězni – ženy, na něž by se vztahoval výše uvedený výnos, avšak všechny mají sníženou pracovní schopnost z důvodů nemoci a mohou být použity jen k lehčím pracím. Z těchto důvodů také prakticky pro celou akci zemědělského podniku nebudou prozatím žádné ženy doporučeny, protože tu nejsou dány záruky pro splnění pracovního závazku v zemědělství z důvodů jejich snížené pracovní schopnosti.“

Bez ohledu na toto zjištění byly ale znojemské vězeňkyně zaměstnány na různých místech. Svědčí o tom záznam z června stejného roku: „Kázeň vězňů je v celku dobrá a v uply-

nulém měsíci se nevyskytlo nějaké hrubší porušení kázně ze strany odsouzených. Odsouzené jsou všechny, pokud jim to zdravotní stav dovoluje, zaměstnány a to v krejčovských dílnách, v dílně na výrobu kožených tašek, pletářské dílně, v prádelně, v pracovním oddílu národního podniku Znojemia – továrna na konservování zeleniny a odsouzené se sníženou pracovní schopností jsou zaměstnány dráním peří, opravy pytlů, v ústavní zahradě a drobnými pracemi na ústavním dvoře“

Pokud jde o statistiku zaměstnanosti a schopnosti odsouzených pracovat, tak čísla z 2. května 1951 vypovídají o stavu vězňů 382 osob, z toho pracujících bylo 289. Nepracujících z důvodů nemoci nebo stáří bylo 91 další dva vězňové byli umístěni ve státní nemocnici v Brně na vězeňském oddělení.

Zajímavé jsou také informace o činnosti ústavní prádelny: „Ústavní

kotelna slouží pouze k provozu prádelny, v níž pereme jednak ústavní prádlo, jednak za plnou úplatu prádlo pro některé z vojenských posádek a jiné veřejné podniky. Zásilkou tohoto prádla od vojenských posádek a ostatních zájemců jsou zatím nepravdělné a nedosahují takových množství, aby mohla být prádelna a tudíž i kotelna v nepřetržitém chodu. Celkový výtěžek z praní prádla za plnou úplatu v prvním čtvrtletí 1951 činil Kč 232 943,- přičemž náklad na spotřebu všeho paliva použitého k provozu prádelny – ať již při praní ručním nebo při použití kotelny – činil pouze Kč 44 706,-. Průměrný výtěžek z provozu prádelny za první čtvrtletí 1951 na vězně a den činil Kč 344,-, v kteréžto částce ovšem je zahrnuta nejen úplata za vlastní práce vězňů, nýbrž i náhrada za použité prací prostředky, spotřebované palivo, elektrický proud k pohonu strojů atd.“

PhDr. Aleš Kýr

Osobnost spojená s historií vězeňství

Oldřich Horna

V září 2009 uplynulo 35 let od chvíle, kdy PhDr. Aleš Kýr spojil svůj profesní život s vězeňstvím.

Krátce poté, kdy složil státní zkoušky v oboru sociologie na filosofické fakultě brněnské univerzity, začal získávat první praktické zkušenosti přímo ve věznici, kde se podílel na rozvoji moderních metod zacházení s vězni. Tehdy již sedmým rokem fungoval Výzkumný ústav penologický pod vedením doc. PhDr. Jiřího Čepeláka, CSc., jenž svou autoritou podporoval zájem mladých kolegů ve věznicích o další rozvoj teoretických znalostí a dobře věděl, že ve spolupráci s nimi a jejich prostřednictvím bude možné nové potřebné věci realizovat do praxe. V této atmosféře otevřené dalšímu odbornému vzdělávání pokračoval Aleš Kýr ve studiu zaměřeném úzce na vězeňství. V roce 1979 ukončil postgraduální studium na Pedagogické fakultě UK v Praze a pokračoval přípravou na rigorózní zkoušky. Titul doktora filosofie obhájil v roce 1985 na své domovské katedře sociologie v Brně. V té době již pracoval v tehdejší řídicí a administrativní centru vězeňství v Praze, kde měl příležitost bohatě uplatnit své sociologické a pedagogické vzdělání i čerstvé zkušenosti z praxe a z pozice analytika získával ucelený pohled na organizaci a řízení vězeňství jako svébytné součásti resortu justice.

Velké celospolečenské změny po roce 1989 se ve vězeňství neobešly bez lidí vybavených teoretickými i praktickými znalostmi a zkušenostmi. Aleš Kýr působil zprvu jako pověřený a později výběrovým řízením řádně jmenovaný ředitel sekretariátu generálního ředitele Vězeňské služby ČR. Měl příležitost iniciovat, naplánovat a také organizačně zabezpečovat řadu úkolů, bez nichž by později naše vězeňská služba mnohem obtížněji hledala cestu „do Evropy“. Protože mnohé dnes již považujeme skutečně za samozřejmé, je třeba naznačit alespoň základní oblasti, které tehdy tým Aleše Kýra řešil. Byla to oblast koncepční a legislativní, oblast za-

hraničních vztahů a vzdělávání vězeňského personálu, mediální obraz vězeňské služby a nový pohled na historii vězeňství.

Doba velkých změn

Nejprve bylo třeba dát dohromady domácí odborníky se znalostí zahraničních kontextů a vypracovat koncepci transformace někdejší totalitní struktury vězeňství v moderní nástroj trestní justice s rozměrem sociální služby. Díky tomu vznikla Koncepce rozvoje vězeňství v ČR a prvním konkrétním výsledkem navázání osobních kontaktů se zahraničními kolegy bylo kladné přijetí koncepce na mezinárodní úrovni v roce 1991. Příznivý posudek představitele Rady Evropy Helmuta Gonsy byl impulsem k zásadním legislativním změnám. V naznačeném směru byl v roce 1992 přijat zákon o vězeňské službě, podstatně novelizován byl zákon o výkonu trestu odnětí svobody a poprvé v české histo-

rii byl v roce 1993 zákonem upraven výkon vazby. S odstupem několika let a s ohledem na změněnou společenskou realitu byl pak roku 1999 vydán zcela nový zákon o výkonu trestu. Již počátkem 90. let se Aleš Kýr zajímal o zahraniční zkušenosti se zacházením s psychicky nemocnými delikventy, avšak tento úkol byl pro složité kompetenční meziresortní debaty zdárně završen až v roce 2008 vydáním zákona o výkonu zabezpečovací detence.

PhDr. Aleš Kýr počátkem 90. let podporou mezinárodního kontextu nové koncepce vzdělávání českého vězeňského personálu ovlivňoval i rozvoj Institutu vzdělávání Vězeňské služby ČR. Od roku 1994 pod záštitou Rady Evropy a Kanceláře prezidenta České republiky pravidelně jednou za dva roky Vězeňská služba ČR pořádala konference v Kroměříži, které hostily vězeňské odborníky z několika desítek států světa. Jako hlavní organizátor prvních konferencí se opět osvědčil Aleš Kýr. Několik let byl také

spolupracovníkem Výboru proti mučení Rady Evropy (CPT) a Rady vlády ČR pro lidská práva.

Kabinet dokumentace a historie

Pod vedením A. Kýry byly na generálním ředitelství vytvořeny nové pracovní týmy pro zahraniční styky a pro styk s veřejností. Již v roce 1991 inicioval Aleš Kýr vznik Kabinetu dokumentace a historie VS ČR a získal pro něj osobu s velkým rozhledem a badatelským zanícením, docenta dr. Jana Uhlíka, CSc. Péčí týmu Aleše Kýry byla historie českého vězeňství prezentována na první mezinárodní konferenci v Kroměříži r. 1994 a tato prezentace se stala základem stálé expozice v Památníku dislokovaném ve Vazební věznici Praha – Pankrác. Po odchodu doc. J. Uhlíka, který věnoval poslední léta svého aktivního profesního života vězeňské historii, se Aleš Kýr ujal osobně péče o vědecký rozvoj historiografie vězeňské služby. V roce 2000 se stal vedoucím Kabinetu dokumentace a historie,

který byl od 1. září téhož roku organizačně začleněn do Institutu vzdělávání VS ČR. Pod vedením A. Kýry se činnost Kabinetu dále rozvíjela, byly navázány kontakty s vysokými školami, muzei, vědeckými ústavy, mediálními institucemi a filmovými

dokumentaristy. Kabinet se podílí na výzkumných projektech, z nichž mnohé se již zúročily prezentací na mezinárodních konferencích a v řadě publikací, šířeji se otevřel veřejnosti nejen prostřednictvím webových stránek a časopisu Historická penologie, ale především mnoha výstavami, pořádanými na různých místech republiky.

Zaslouženě je PhDr. Aleš Kýr nositelem pěti resortních vyznamenání VS ČR, naposledy obdržel v roce 2008 medaili Za zásluhy o rozvoj. Výročí 35 let jeho práce pro české vězeňství ho zastihlo uprostřed mnoha plánů a projektů. Naděje na jejich úspěšnou realizaci je podložena již dlouhou řadou prací zdárně dokončených a tradičně výborně prezentujících VS ČR na veřejnosti. Je zřejmé, že v krátkém článku, věnovaném životu a práci PhDr. Kýry, nejsou zdaleka uvedena všechna fakta, charakterizující tuto osobnost. Zbývá nám však milá povinnost poděkovat mu za dosavadní práci a popřát mu do dalších let mnoho zdraví, sil a tvůrčích úspěchů.

Pankrácká věznice je tu už 120 let

Jiří Dolejší

Objekt nynější vazební věznice byl postaven v letech 1885-1889 ke zřízení zemské mužské věznice s názvem C.k. trestnice pro mužské v Praze, která měla nahradit již hygienicky nevyhovující Svatováclavskou trestnici. Po změně trestnice na věznici Zemského soudu trestního v Praze v roce 1926 pokračovala její činnost v duchu humanistických a penitenciárních tradic.

Po rozpadu Československé republiky a vytvoření Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939 byla věznice zneužívána německými nacisty pro účely vyšetřovací vazby a k popravování českých vlastenců gilotinou. Konec 2. světové války pro pankráckou věznici znamenal obnovu československého vězeňství podle zásad a zkušeností z období první republiky. V následujících letech, po uchopení politické moci Komunistickou stranou Československa v únoru 1948, nastaly v českých věznicích zásadní personální změny, převod vězeňství do kompetence ministerstva národní bezpečnosti a působení sovětského poradce Ponomarenka. Nadějí na změnu k lepšímu se stalo vydání zákona o výkonu trestu odnětí svobody podle Standardních minimálních pravidel OSN v roce 1965. Politické a společenské změny po 17. listopadu 1989 vyvolaly novou naději na překonání totalitní minulosti a návrat k tradicím českého vězeňství.

Chodby, kterými kráčela historie

Vazební věznice Praha - Pankrác, která prošla mnohými historickými etapami a režimy, dnes v rámci humanizace vězeňství naplňuje účel výkonu vazby a trestu, přičemž respektuje minimalizaci negativních účinků prizonizace, poskytuje i příležitosti k rozvinutí vědomostí, dovedností a schopností, které zlepší vyhlídky vězněným osobám na úspěšnou reintegraci do společnosti po propuštění. Podle vedoucího kabinetu dokumentace a historie vězeňské služby Aleše Kýry se dá bez nadsázky říci, že pankráckou věznici procházely nejen dějiny českého vězeňství, ale také důležité události národních dějin. V září 1889 přišla do nové věznice

skupina trestanců z rušené Svatováclavské věznice v Praze na Zderaze. V letech 1892 až 1893 zde byla vězněna část politických radikálů z procesu s Omladinou, zatímco ve dvacátých letech dvacátého století zde byli vězněni socialisté v čele s Antonínem Zápotockým a o deset let později byl v pankrácké věznici vězněn Rudolf Gajda s dalšími politickými extrémisty.

V době německé okupace v letech 1939-1945 byla věznice využívána nacistickou okupační správou, která v ní zřídila vyšetřovací vazbu gestapa.

„V pankrácké sekyrárně bylo od 5. dubna 1943 do 26. dubna 1945 popraveno tisíc sedmdesát pět osob, z toho bylo sto padesát pět žen,“ upřesnil Aleš Kýr.

Poslední popravu provedli nacisté na Pankráci ještě 26. dubna 1945. Hned potom nechvalně proslulou gilotinu odvezli a její části shodili do Vltavy přímo pod Karlovým mostem. O dva měsíce později ji vylovili potápěči.

Gilotina, ale i zbytky šibenice, na které popravovali v 50. letech komunisté, jsou součástí unikátní expozice o historii věznice a českého vězeňství.

Pankrácká sekyrárna, která sousedí s muzeem, se skládala ze tří místností. V první se předčítal rozsudek nebo se zde odsouzený dozvěděl, že jeho žádost o milost byla zamítnuta, ve druhé byla instalována gilotina a třetí sloužila jako sklad rakví pro těla popravených. Dodnes je zde dlažba, na níž jsou patrné kanálky vyleptané krví, vytékající z těl popravených.

V letech 1945 až 1989 bylo v pankrácké věznici popraveno celkem 553 osob, což je 46% osob celkového počtu 1207 popravených v Československu v tomto období. Z počtu 553 osob bylo 226 osob popraveno za protikomunistický odpor. V osmdesátých letech zde byli vězněni českoslovenští disidenti Václav Havel, Václav Benda, Stanislav Devátý a další.

VS ČR na oslavách Dne ZVJS

Ve čtvrtek 1. října se v Posádkovém klubu Ozbrojených sil v Trenčíně uskutečnily oslavy Dne Sboru vězeňské a justiční stráže (ZVJS). Vězeňskou službu ČR na této akci reprezentovali první náměstek generálního ředitele VS ČR plk. Petr Dohnal, ředitelka kabinetu a vnějších vztahů plk. Gabriela Slováková a ředitelka zdravotního odboru VS ČR MUDr. Zuzana Rybáková. Součástí jejich pobytu na Slovensku byla vedle účasti na oslavách i jednání s představiteli slovenské služby a prohlídka vězeňských zařízení.

Hlavními body jednání byly aktuální ekonomické problémy, stoupající počet vězňů ve výkonu trestu, a zejména v nejnižším stupni střežení a s tím související problémy přeplněnosti věznic. V úterý 29. září přijala

českou delegaci generální ředitelka ZVJS plk. Mária Kreslová. Přijetí se zúčastnili také náměstci generální ředitelky plk. Štefan Horváth a plk. Tibor Soták a ředitel odboru výkonu trestu a výkonu vazby plk. Daniel

Földeši.

Odpoledne představitelé VS ČR navštívili Ústav pro výkon vazby v Bratislavě, kde si prohlédli prostory pro výkon vazby, především ve zmírněném režimu a také otevřené oddělení v Chorvatské ulici. Při prohlídce zařízení provázal českou delegaci jeho ředitel pplk. Milan Gašparovič, který seznámil hosty nejen s historií ústavu, ale především s jeho aktuálními úkoly.

Druhého dne, 30. září, se delegace VS ČR zúčastnila taktického cvičení v Ústavu pro výkon trestu odnětí svobody v Hrnčířovicích nad Parnou. Toto cvičení bylo zaměřené na potlačení aktivního odporu odsouzených, proti nimž zakročovaly zásahové jednotky a požární družstva z místního ústavu a dále z Leopoldova a Bratislavy a v těsné součinnosti se složkami policejního sboru SR, letkou ministerstva vnitra a Hasičským záchranným sborem krajského ředitelství v Trnavě. Po skončení cvičení následovala prohlídka ústavu, kde si trest odpykávají odsouzení zařazení do minimálního stupně střežení. Českou delegaci zaujalo zvláště oddělení zvláštního zacházení a také prostory pro trávení volného času a pracoviště zřízená uvnitř věznic.

Na slavnostním shromáždění při oslavách Dne ZVJS převzali ocenění a povýšení nejlepší pracovníci sboru, příslušníci ve výslužbě, příslušníci dalších slovenských ozbrojených sborů a zahraniční hosté včetně ředitelky kabinetu a vnějších vztahů GR VS ČR Gabriely Slovákové. Slavnostní setkání ukončila recepce v léčebně rehabilitačním středisku v Omšeni.

Vážení čtenáři,

dovolte mi, abych vás informovala o tom, že se i v letošním roce realizoval nástupní kurz pro nové členy Vězeňské duchovenké péče (VDP). Uskutečnil se na půdě Teologického semináře Církve adventistů sedmého dne v Sázavě a to jak díky pochopení a podpoře pana generálního ředitele VS ČR, tak také díky pochopení vrchního ředitele pro penologii- ředitele OVVT.

Na tomto kurzu fundovaně vystoupili dva odborníci z VS, Pavel Horák z GŘ a ředitel Věznice Pardubice Jiří Tregler. Oba jmenovaní svými přednáškami velice zaujali posluchače a vyvolali v nich také řadu otázek, na které postupně odpovíděli. Za odbornou (duchovní) složku to byl hlavní kaplan VS ČR Bohdan Pivoňka a předsdkyně VDP Renata Balcarová, kteří mimo přednáškové činnosti předvedli také animaci.

Jako předsdkyně VDP mohu s radostí konstatovat, že jsou tyto nástupní kurzy skutečným přínosem pro začátečníky, stejně tak jako příručka vydaná za pomoci VS pod názvem: Duchovenká služba v penitenciárním prostředí. Tu obdrží každý nový člen VDP a jsem přesvědčená o tom, že tyto teoretické znalosti jsou v posledku přínosem i pro VS, resp. jednotlivé OJ. Díky teoretickému minimu informací o tom, jak to vypadá za zdmi věznic, jací jsou tam lidé, s čím se duchovní setkávají a jak mohou mnohému čelit, je zde naděje, že budou ve své praxi minimálně selhávat a budou skutečným přínosem pro VS. To byl také jeden z cílů méj vize jako předsdkyně organizace krátce poté, co jsem nastoupila do této funkce.

Renata Balcarová, předsdkyně VDP

Kuřimská akce

Bohdan Pivoňka

Naštěstí nemá nic společného s kuřimskou kauzou, tolik proslavenou v médiích. Šlo o delší dobu plánované setkání odborných zaměstnanců z místního specializovaného oddělení věznice se zájemci z řad dobrovolných pracovníků Vězeňské duchovenké péče (VDP) a s některými dalšími pracovníky Vězeňské služby. VDP totiž koná každoročně jedno takové setkání v různých věznicích, nejen za účelem seznámení s prostředím, ale i kvůli vzájemnému poznání a výměně názorů. Tentokrát vděčíme ochotě paní ředitelky kuřimské věznice Zuzany Kalivodové, doprovodu Petra Novotného, pověřeného zastupováním ŘV, a poctivě připravě Jaroslava Rychlého za odborné uvedení do

nevšední problematiky lidské sexuality a jejích poruch. Také nás potěšila přítomnost dvou dam – vrchní ředitelky kabinetu generálního ředitele Vězeňské služby Radomíry Dlouhé a předsdkyně VDP Renaty Balcarové. Počet hostů toho dne, tedy 21. října, přesáhl padesátku a pohostinnost místních obvyklé konvence. Přiznám se, že jsem do Brna přijížděl s mnohými otazníky: Jak se nám podaří překonat tradiční hradbu v komunikaci při takovýchto ožehavých tématech. Obecně platí o duchovních předpoklad těžko skrývané prudérnosti, nehledě na to, že pro některé zúčastněné bude muset jít o průnik do podstatně neznámého terénu. Nebudu na sebe mnoho prozrazovat, ale

do dospělého života jsem se dostal v otázce tělesných záležitostí jaksi sám, poučen pouze kapitolami literatury nevalné hodnoty, zkušenostmi přátel a zdviženým obočím rodičů při některých docela naivně položených dotazech. Nicméně jsem snad prošel bez úrazu, i když z průzkumu, který pořizovali odborní zaměstnanci kuřimské věznice a které prezentovali odborní zaměstnanci, psychologové Milan Jirku a Radomír Macků a speciální pedagogové Milada Novotná a Radek Antoň, překvapivě vyplynulo, že deviantní sklony u klientů se projeví spíše u těch, kteří pocházeli tak říkajíc z normálních rodin, nikoliv ze sociálně zvlášť pokleslého prostředí.

Korunou byla přednáška – spíš poutavé vyprávění – MUDr. Růženy Hajnové, konziliárního sexuologa. Přihlásila se k profesnímu odkazu prof. Josefa Hyního, v jehož stopách rozvíjela a rozvíjí svou činnost. Tradičně tak sexuologický výzkum, ale i příslušná terapie patří ke špičkám v oboru. Zlomila naši ostýchavost, když nám připomněla, že i o věcech choulostivých je třeba otevřeně hovořit, a to jazykem srozumitelným, aby bylo vůbec možné se dorozumět. Uvědomil jsem si, jak často jako duchovní hovoříme příliš nadneseně a nekonkrétně, nikoliv z neznalosti, spíš z obavy, abychom se nedostali někam na dno. Paní doktorka dosvědčila, že pouze tak je možné nalézt společnou řeč. Ostatně: nevím proč jsme zapomněli, že i v centru křes-

ťanské teologie je zpráva o někom, kdo se na dno dostal, kdo tam přímo přišel, aby z tohoto ponížení vzešlo něco dobrého.

Poučení o testosterezech a dalších chemismech a záhadách v organizmu (snad i našem) jsme obhlédli taje speciálního oddělení, místa, kde lidé zdánlivě normální tráví své dny, aby se přišlo na příčiny jejich trápení a na možná východiska. Viděli jsme i přístroj, na němž se měří sexuální abnormalita – přiznám se, že bych v křesle sám nechtěl sedět – před monitorem a pod okem kamery, ale personál se tvářil normálně, k potěšení nás všech: je to jejich profese, tak jako my se tváříme při profesi své – anebo bychom se tak měli tvářit. Patrně musíme slevit ze své vyvolenosti a své preference schovat někam do koutku srdce, kam se běžně tolik nevidí.

Na závěr nás ohlušila místní hudební skupina: v rockovém obsazení hrála na vybuzenou elektriku své zádumčivé písně, jejichž slovům nebylo možno rozumět, jednak pro šílenou akustiku jídelny, jednak proto, že nebyla česká. Ale bylo cítit, že hrají se srdcem – a rádi. Možná, že ten stesk byl i existenciální.

Se zalehlýma ušima, ale zvláštním pokojem a radostí v srdci jsme Kuřim opouštěli. Jakýsi nový pocit, který jsem si dřív neuvědomoval. Nikoliv, že někdo pro nás zahrál prezentační představení, ale že se nám pracovníci

věznic přiblížili, že vzali vážně i nás, že překonali v národě běžné přežitky a upozornili nás na důležité věci, které by nám neměly při naší službě uniknout. Jednak že nezvládneme všechno svými silami, že duchovno

není lékem na všechno, ale že je možno dojít od zázraku komunikace k zázraku kooperace. Jednak že i odborní pracovníci od nás něco očekávají, což bychom neměli přeslechnout. Ale štrůdl byl taky vynikající. Díky.

Malby ve věznicích jako výtvarný fenomén

Ludmila Kurdíková

Je přirozené, že si člověk snaží zkrášlovat své okolí. V případě dlouhodobějšího pobytu na jednom místě to platí dvojnásob. Proto je i zkrášlování – estetizace ve věznicích nedílnou součástí práce s odsouzenými. Činnost v zájmových kroužcích mnohdy směřuje právě k rozvoji estetického citění a vnímání.

Jedním z častých projevů estetizačních snah ve věznicích včetně té znojemské jsou malby ve vycházkových dvorech. Téměř vždy jsou zajímavým projevem výtvarného citění odsouzených, někdy mohou mít i určitou výtvarnou hodnotu. Pokud jsou obzvláště zdařilé, mohou ve vycházkových dvorech vydržet i roky. Při malování si nejprve odsouzení zpracují jednotlivé motivy na papír a po schválení specialisty oddělení VVaVT jsou předloženy ke schválení také vedení věznice. Vybrané motivy jsou následně překreslovány, v podstatně větším měřítku, přímo na zeď. Ve znojemské věznici se v letos v září uskutečnila úprava vycházkových dvorů, při které se změnila i jejich výmalba. Proto

jsme zdokumentovali původní malby, abychom je mohli porovnat s těmi novými, které právě vznikají.

Českokobudějovický psycholog Jiří Mastěj říká:

Věznici Jiřice jsme budovali ze stanu

Jak dlouho jste u Vězeňské služby ČR

V měsíci dubnu 1972 jsem nastoupil k Vězeňské službě, tehdy to byl Sbor nápravné výchovy, jako psycholog do věznice Všehrdy. V té době tam trest vykonávaly ženy.

Proč jste si vybral práci ve vězeňství?

Vždy jsem chtěl pomáhat lidem, kteří bohužel klopýtli, aby si našli svoje místo zpět na svobodě. U psychologie jsem však nezůstal, prošel jsem později i řadou funkcí, včetně vedoucího oddělení, ředitele odboru a ředitele věznice. Osud tomu chtěl, abych se vrátil zpět do funkce psychologa, tentokrát ve Vazební věznici České Budějovice. Kruh byl uzavřen.

Jednu věznici jste prý dokonce i sám pomáhal budovat?

Ano, skutečně jsme začínali budovat věznici Jiřice v nelehkých podmínkách. Všem statečným, kteří tam do toho tenkrát šli se mnou, nesmírně děkuji. Bylo to přesně v době odchodu sovětských vojsk a celý areál jsme přebírali od sovětské a naší armády. Nikdo tenkrát nevěděl, co kde a kdy

vybouchne. Ale zvládli jsme to.

Čím je pro vás práce ve vězeňství z profesionálního hlediska zajímavá?

Například v pobočce pankrácké věznice v Holešovicích se nám podařilo ověřit a do praxe zavést v rámci oblasti výkonu trestu celou řadu doporučení z Evropských vězeňských pravidel, mnoho je jich akceptováno až do současnosti, i když pod novými názvy.

Co osobně Vám vězeňství dalo a také co vy jemu?

Vězeňství jsem věnoval prakticky celý svůj produktivní život. Byla to služba lidem, kteří se dostali do rozporu se zákonem a stálý životní optimismus, že se tito lidé opět vrátí ke svým rodinám a zapojí se do normálního života ve společnosti. Poznal jsem zde mnoho a mnoho zaměstnanců podobného ražení, na které bylo navíc spolehnout i v kritických situacích, kterými vězeňství prošlo.

Ale to už je minulost. Čas odchodu nadešel, jen formu a způsob nepovažuji po tolika odsloužených letech za adekvátní.

Rob

Ocenění za úspěšnou reprezentaci

Náš úspěšný střelec z Věznice Horní Slavkov prap. Petr Krčka se se skvělými dosaženými výsledky z letošního Přeboru VS ČR propracoval až na úroveň mezinárodního mistrovství ve střelbě ze služebních zbraní. Letos v létě reprezentoval VS ČR ve Věznici Leopoldov a z celkového počtu 54 soutěžících se umístil na krásném 2. místě. Spolu s reprezentanty VS ČR, s npor. Jiřím Kudrnou a prap. Jiřím Míškem z VV Praha Pankrác, se stali v kategorii družstev (z počtu 20) na mezinárodním mistrovství absolutními vítězi.

Z rozhodnutí generálního ředitele VS ČR genmjr. PhDr. Ludka Kuly byla prap. Petru Krčkovi, strážnému OV a JS, udělena Medaile VS ČR III. stupně za příkladnou reprezentaci Vězeňské služby ČR na Mezinárodním mistrovství Sboru vězeňské a justiční stráže Slovenské republiky ve střelbě ze služebních zbraní v Leopoldově.

PaL

Říjen v Rýnovicích

fotoreportáž

37

Kabinet generálního ředitele VS ČR
přeje všem čtenářům časopisu České vězeňství,
příslušníkům a zaměstnancům vězeňské služby
i jejím příznivcům
klidné Vánoce a úspěšný nový rok.

